

**T. C.
FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI
OKUL ÖNCESİ EĞİTİM PROGRAMI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**6 YAŞINDA BAĞLANMA DURUMLARI
GÜVENLİ VE GÜVENSİZ OLARAK TESPİT
EDİLEN ÇOCUKLARIN 19 YAŞINDA SOSYAL
DURUMLARININ İNCELENMESİ**

İSMAİL İŞİK

170501003

**TEZ DANIŞMANI
PROF. DR. SERDAL SEVEN**

İSTANBUL 2019

**T. C.
FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI
OKUL ÖNCESİ EĞİTİM PROGRAMI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**6 YAŞINDA BAĞLANMA DURUMLARI
GÜVENLİ VE GÜVENSİZ OLARAK TESPİT
EDİLEN ÇOCUKLARIN 19 YAŞINDA SOSYAL
DURUMLARININ İNCELENMESİ**

İSMAİL İŞİK

170501003

**TEZ DANIŞMANI
PROF. DR. SERDAL SEVEN**

İSTANBUL 2019

TEZ ONAY SAYFASI

FSMVÜ Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Temel Eğitim Anabilim Dalı Okul Öncesi Eğitimi yüksek lisans programı 170501003 numaralı öğrencisi İsmail IŞIK'ın ilgili yönetmeliklerin belirlediği tüm şartları yerine getirdikten sonra hazırladığı “6 Yaşında Bağlanma Durumları Güvenli Ve Güvensiz Olarak Tespit Edilen Çocukların 19 Yaşında Sosyal Durumlarının İncelenmesi” başlıklı tezi aşağıda imzaları olan jüri tarafından 17/06/2019 tarihinde oybirliği ile kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Serdal SEVEN

(Jüri Başkanı-Danışman)

Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi İsa KAYA

(Jüri Üyesi)

Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Özkan SAPSAĞLAM

(Jüri Üyesi)

Yıldız Teknik Üniversitesi

BEYAN

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bağılı olduğum üniversite veya bir başka üniversitedeki başka bir çalışma olarak sunulmadığını beyan ederim.

İsmail IŞIK

İmza

TEŐEKKÜR

Çalışma sürecinde gece gündüz demeden her türlü desteği sağlayan, tecrübelerini benimle paylaőan, akademik ve sosyal anlamda idol olarak gördüğüm değerli danışman hocam Prof. Dr. Serdal SEVEN'e sonsuz teőekkürlerimi sunarım.

Eğitim süresi boyunca beni destekleyen, her türlü kolaylığı sağlayan, ihtiyaç duyduğum zamanlarda yanımda olup elinden gelenleri yapmaktan çekinmeyen öncelikle il müdürüm Abdulbari AKSOY'a ve iş arkadaşlarıma minnettar olmakla birlikte teőekkürlerimi sunarım.

Hayatım boyunca beni büyüten, destekleyen hiçbir yardımını benden esirgemeyen anneme, babama ve kardeşlerime sonsuz minnet ve teőekkürlerimi sunarım.

Çalıőma sürecinde bana yardımı olan katılımcılar baőta olmak üzere katılımcılara erişimi sağlayan herkese, eğitim süreci boyunca bana evini ačan akraba ve dostlarıma ve bana manevi anlamda her türlü desteği veren değerli hocam Zeynep Deniz SEVEN'e sonsuz teőekkürlerimi sunarım.

İsmail IŞIK

6 YAŞINDA BAĞLANMA DURUMLARI GÜVENLİ VE GÜVENSİZ OLARAK TESPİT EDİLEN ÇOCUKLARIN 19 YAŞINDA SOSYAL DURUMLARININ İNCELENMESİ

ÖZET

Çalışma 6 yaşında bağlanma durumları güvenli ve güvensiz olarak tespit edilen çocukların 19 yaşında sosyal durumlarının incelenmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir. Bu bağlamda altı yaştan ondokuz yaşa devam eden süreçte gelişen sosyal ilişki biçimlerinin belirlenmesi amacıyla nitel araştırmalarda kullanılan durum çalışmasının türlerinden olan gömülü çoklu durum çalışması kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubu daha önce bağlanma güven durumu belirlenmiş olan çocuklar arasından nitel araştırmalarda kullanılan amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme esas alınarak belirlenmiştir. Çalışma grubu; 2006 yılında bağlanma biçimi belirlenmiş olan 110 çocuk arasından ulaşılabilen 26 çocuktan bağlanma puanı en yüksek (güvenli) 2 kız, 2 erkek ve bağlanma puanı en düşük olan (güvensiz) 2 kız ve 2 erkek ile yapılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu ve öğrenci bilgi formu kullanılmıştır. Bulgular sonucunda erken bağlanma durumlarının ilerleyen yaşlarda sosyal ilişkileri etkilediği ve sosyal ilişkilerinin bağlanmanın güvenli ve güvensiz oluşuna göre şekillendiği görülmüştür.

**INVESTIGATE SOCIAL RELATIONSHIP OF 19 YEAR OLD
CHILDREN WHOSE ATTACHMENT STYLES WERE
DETERMINED AS SECURE AND INSECURE AT 6 YEARS OLD**

ABSTRACT

The study was carried out to investigate the social relationship of 19-year-old children whose attachment style was found to be secure or insecure at the age of 6 years. In this context, it was aimed to determine the social relationship patterns that developed during the period from six to nineteen years by means of an embedded multi-case study, which is one of the types of case study used in qualitative research. The study group of the study was determined on the basis of criterion sampling among the purposeful sampling methods used in qualitative research among the children whose attachment confidence status was determined previously. Among the 110 children whose attachment style was determined in 2006, 26 children were conducted. Among 26 children, the ones found to have the highest (secure) 2 girls, 2 boys and the lowest (unsecured) girls and 2 boys with the highest attachment scores were selected as participants. In the study, semi-structured interview form and student information form were used as data collection tools. As a result of the findings, it was seen that early attachment styles affect social relationships in later ages and social relationships are shaped according to the fact that attachment is safe and insecure.

ÖNSÖZ

Çocukların küçük yaşlarda bağlanma durumlarının bilinmesi ileri yaşlarında sosyal ilişkilerinin düzenlenmesi ve desteklenmesi anlamında önemlidir. İlerleyen yaşlarında sosyal ilişkilerinde güvensizlik ve kaçınmalı davranışlar sergilemelerindeki etkenleri belirlemek ve bu davranışları sergilemelerinin önüne geçmek ve ailelere ve çocuklara iyi bir rehberlik verilmesi gerekmektedir. 6 yaşında bağlanma durumları güvenli ve güvensiz olarak tespit edilen çocukların 19 yaşında sosyal durumlarının incelenerek, bağlanma durumları ile sosyal durumları arasındaki ilişkiyi inceleyen bu çalışmayla ilgili literatürde önemli bir boşluğun doldurulması amaçlanmaktadır. Ailelere ve öğretmenlere bağlanma durumları anlamında yol gösterici sonuçlar ve öneriler sunulacağı umulmaktadır.

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	iv
ABSTRACT	v
ÖNSÖZ.....	vi
TABLO LİSTESİ	ix
ŞEKİL LİSTESİ.....	x
KISALTMALAR	xi
BİRİNCİ BÖLÜM.....	1
1. GİRİŞ	1
1.1. PROBLEM DURUMU	1
1.2. PROBLEM CÜMLESİ.....	2
1.2.1. Alt Problemler	2
1.3. ARAŞTIRMANIN AMACI.....	3
1.4. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI	3
İKİNCİ BÖLÜM	4
2. GENEL BİLGİLER.....	4
2.1. BAĞLANMA	4
2.1.1.Bağlanma Kuramının Tanımı ve Özellikleri.....	4
2.1.2.Bağlanmanın Sınıflandırılması.....	5
2.1.3. İçsel Çalışma Modeli.....	6
2.1.4. Karşılıklı Düzenleme	7
2.1.5. Bebeklikten Ergenliğe Bağlanma	8
2.1.6. Bağlanmaya Etki Eden Faktörler	10
2.1.7. Bağlanma Kararlılığı.....	11
2.2. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	11
2.2.1. Yurt İçinde Yapılan Çalışmalar	11
2.2.2. Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar.....	14

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	17
3. YÖNTEM	17
3.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ.....	17
3.2. ÇALIŞMA GRUBU	17
3.3. ÇALIŞMA GRUBU HAKKINDA	18
3.4. ARAŞTIRMACININ ROLÜ	18
3.5. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI.....	19
3.6. VERİ TOPLAMA SÜRECİ	19
3.7. VERİLERİN ANALİZİ.....	19
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	21
4. BULGULAR	21
TARTIŞMA	49
SONUÇ ve ÖNERİLER	56
KAYNAKÇA	58
EKLER	69

TABLO LİSTESİ

<i>Tablo 1: Bebeklikten ergenliğe bağlanmanın etkileri</i>	9
<i>Tablo 2: Güvenli bağlanan çocukların ebeveyn ilişki durumları</i>	21
<i>Tablo 3: Güvensiz bağlanan çocukların ebeveyn ilişki durumları</i>	22
<i>Tablo 4: Güvenli bağlanan çocukların sosyal çevre ile ilişki durumları</i>	23
<i>Tablo 5: Güvensiz bağlanan çocukların sosyal çevre ile ilişki durumları</i>	24
<i>Tablo 6: Güvenli bağlanan çocukların akademik başarı durumları</i>	25
<i>Tablo 7: Güvensiz bağlanan çocukların akademik başarı durumları</i>	26
<i>Tablo 8: Güvenli bağlanan çocukların diğerlerine güvenme durumları</i>	28
<i>Tablo 9: Güvensiz bağlanan çocukların diğerlerine güvenme durumları</i>	29
<i>Tablo 10: Güvenli bağlanan çocukların görüşmeye katılma isteği durumu</i>	30
<i>Tablo 11: Güvensiz bağlanan çocukların görüşmeye katılma isteği durumu</i>	31
<i>Tablo 12: Güvenli bağlanan çocuklarda anne babanın akraba ilişkileri durumu</i>	32
<i>Tablo 13: Güvensiz bağlanan çocuklarda anne babanın akraba ilişkileri durumu</i> ..	34
<i>Tablo 14: Güvenli bağlanan çocuklarda anne yakınlığı durumu</i>	35
<i>Tablo 15: Güvensiz bağlanan çocuklarda anne yakınlığı durumu</i>	36
<i>Tablo 16: Güvenli bağlanan çocuklarda anne rahatlatıcılığı durumu</i>	37
<i>Tablo 17: Güvensiz bağlanan çocuklarda anne rahatlatıcılığı durumu</i>	37
<i>Tablo 18: Güvenli bağlanan çocuklarda anneden kaçma uzaklaşma isteği durumu</i>	38
<i>Tablo 19: Güvensiz bağlanan çocuklarda anneden kaçma uzaklaşma isteği durumu</i>	39
<i>Tablo 20: Güvenli bağlanan çocuklarda sıkıntılı durumlara direnç durumu</i>	40
<i>Tablo 21: Güvensiz bağlanan çocuklarda sıkıntılı durumlara direnç durumu</i>	41
<i>Tablo 22: Güvenli bağlanan çocuklarda sıkıntılı durumlarda çözüm odağı durumu</i>	42
<i>Tablo 23: Güvensiz bağlanan çocuklarda sıkıntılı durumlarda çözüm odağı durumu</i>	43
<i>Tablo 24: Güvenli bağlanan çocuklarda liderlik durumu</i>	44
<i>Tablo 25 Güvensiz bağlanan çocuklarda liderlik durumu</i>	45
<i>Tablo 26: Güvenli bağlanan çocuklarda sorumluluk duygusu durumu</i>	46
<i>Tablo 27: Güvensiz bağlanan çocuklarda sorumluluk duygusu durumu</i>	47

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1: Deneyimler ve Liderlik Davranışı

50

KISALTMALAR

Akt.	Aktaran
Bp	Bağlanma Puanı
TOBAH	Tamamlanmamış Oyuncak Bebek Ailesi Hikayeleri
bkz.	Bakınız
C.	Cilt
ęev.	ęeviren
s.	Sayfa/sayfalar

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ

1.1.PROBLEM DURUMU

Son yıllarda bağlanma psiko sosyal gelişimin en önemli konusu olarak kabul edilmektedir. Bağlanma, belli figüre karşı özellikle stresli veya sıkıntılı durumlarda duygusal bir bağla sonuçlanan yakınlık arama süreci olarak tanımlanmaktadır (Bowlby, 1988).

Bağlanma davranışı, bağlanma figürüne yakınlıkla üretilen tahmin edilebilir davranışlardır. Bağlanma figürü genellikle annedir. Bazı bağlanma davranışları (gülümsemek, annenin dikkatini çekmek gibi) anneye çocuğun isteği ve ihtiyaçları konusunda ip ucu verir. Anne de bu ihtiyaçları uygun biçimde karşılar (Cassidy, 2016). Çocuklar onlar için önemli olan kişilerle bağlanma ilişkisi kurarlar. Bu bağlanma biçimi onların ilk sosyal deneyimidir (Mills-koonce ve arkadaşları, 2007). Bağlanma teorisine göre bağlanma ilişkisi doğumdan sonraki 6-12 ay içerisinde gelişmeye başlamaktadır (Bowlby, 1969). Bağlanmanın bir form olarak gelişimi ilk ve benzer biçimde ikinci yıl devam eder. Bir çalışmada Belsky, Campbell, Cohn, ve Moore, (1996) bağlanmanın 6-12 aylarda bağlanmanın sürekliliğinin incelendiği çocuklar 12 ve 20'nci aylarda tekrar incelenmiştir. Sonuçlar göstermiştir ki, bir çocuğun ebeveynlerine bağlanması 13 ay sonra tutarlı hale gelir. Bu tutarlılık yaklaşık %46 ila %55 arasında değişmiştir. Anneye ve babaya bağlanma seviyeleri yakın olmasına rağmen, anneye bağlanma daha güçlü olarak belirlenir.

Ulusal Çocuk Sağlığı ve İnsan Gelişimi Enstitüsü (NICHD) Erken Çocuk Bakımı Araştırma Ağı tarafından yapılan bir araştırma, 15 ayda edinilen bebeklerin bağlanma davranışlarının 36 ayda ne kadar sabit kaldığını araştırmıştır (NICHD, 2001). 1150 çocuğu ve annesini içeren bu çalışma, maternal duyarlılığın bağlanmada en önemli belirleyici olduğunu ve 15 ayda gözlenen bağlanma davranışlarının 36 ayda devam ettiğini göstermiştir. Bu nedenle, bu araştırmada gösterildiği gibi, yaşamın ilk yılında kabul edilen bağlanma stiline iki ve üç yıl içinde devam etmesi muhtemeldir. Yaşamın

ilk yılında geliştirilen bağlanma biçiminin, okul öncesi dönemde ortak duygularla ve çocuğun güvenlik duygusuyla ilişkili olduğu bilinmektedir (Seven, 2008).

Bağlanmanın kararlılığıyla ilgili kısa süreli çalışmaların olduğu görülmektedir (Seven ve Ogelman, 2012). Ancak uzun süreli boylamsal çalışmaların yeterli olmadığı anlaşılmaktadır. Türkiye'de bağlanma, bağlanma stili ve bağlanma kararlılığı üzerine yapılan çalışmalar çok sınırlıdır. Bu çalışmalar genellikle ergenlerin ve yetişkinlerin bağlanma stillerini farklı değişkenler açısından değerlendirmektedir.

Türkiye'de okul öncesi ilişkisinin sonraki yıllarda sürekliliği konusunda Seven ve Ogelman, (2012) dışında herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu çalışmanın özgünlüğü altı yaştan on dokuz yaşa bağlanma kararlılığı hakkında boylamsal anlamda Türkiye'de yapılan en uzun çalışma olmasıdır.

1.2.PROBLEM CÜMLESİ

6 yaşında bağlanma durumları güvenli ve güvensiz olarak tespit edilen çocukların 19 yaşında sosyal durumları nasıldır?

1.2.1. Alt Problemler

Problem cümlesi bağlamında yanıtlanması beklenen alt problemler;

1. Güvenli ve güvensiz bağlanan çocukların cinsiyetlerine göre akademik başarı algıları nasıldır?
2. Güvenli ve güvensiz bağlanan çocukların cinsiyetlerine göre sıkıntılı durumlarda ortaya çıkan davranışları nasıldır?
3. Güvenli ve güvensiz bağlanan çocukların cinsiyetlerine göre sosyal nitelikleri nasıldır?
4. Güvenli ve güvensiz bağlanan çocukların cinsiyetlerine göre sosyal ilişki durumları nasıldır?

1.3.ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu çalışmanın 6 yaşında bağlanma durumları güvenli ve güvensiz olarak tespit edilen çocukların 19 yaşında sosyal durumlarının incelenmesi amaçlanmıŐtır. Bu bağlamda altı yaştan on dokuz yaşa devam eden süreçte gelişen sosyal ilişki biçimlerini ve bu biçimlerin güvenli ve güvensiz çocuklardaki durumunun tespit edilmesi düşünülmektedir.

1.4.ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Araştırma 2006 yılında Muş İlinde TOBAH lğinin uygulandığı çocuklardan çalışmaya katılmaya gönüllü olanlarla sınırlıdır.

İKİNCİ BÖLÜM

2. GENEL BİLGİLER

2.1.BAĞLANMA

Bu bölümde bağlanma kuramının tanımı, özellikleri, tarihçesi, teorisi gibi konuyu detaylı anlamaya yardımcı olacak bilgiler açıklanarak aşağıda verilmiştir.

2.1.1.Bağlanma Kuramının Tanımı ve Özellikleri

Bağlanma kuramı, bebeğin bakıcıyla (anneyle) aralarında oluşan duygusal bağın ortaya çıkma sebeplerini araştıran, bununla kalmayıp kişiliğinin ve diğerleriyle olan ilişkilerinin bu dönemlerdeki bağlanma ilişkisinden ne durumda etkilendiğini araştıran bir kuram olarak karşımıza çıkmaktadır. Bebeğin bakımını üstlenen kişi genellikle anne olduğu için bağlanma figürü de anne olarak belirtilmiştir(Bowlby, 1988; Bretherton, 1990).

Bağlanma kuramını ortaya atan Bowlby bağlanmayı, biyolojik kökenleri olan temel bir ihtiyaç olarak tanımlamaktadır. Bowlby'e göre bağlanma stresli durumlarda yakınlık arama ve yakınlığı sürdürme eğilimi olan ve belirli bir figüre karşı kurulan sürekli duygusal bağıdır (Bowlby, 1969; Bowlby, 1988). Ainsworth ve arkadaşları ise bağlanmayı, sonraki ilişki durumlarına etki edecek biçimde bir bağ, şeklinde açıklamaktadırlar (Ainsworth, 1969) Anneye karşı artan yakınlığın bir ürünü olarak tahmin edilebilir davranışları ise bağlanma davranışlarıdır. Bebek kendi ihtiyaçları doğrultusunda anneye çeşitli mesajlar göndererek ihtiyaçlarının karşılanması için etkileşim talebinde bulunur ve anne de bu ihtiyaçları karşılar (Wolff ve van IJzendoorn, 1997; Fuertes, Dos Santos, Beeghly, ve Tronick, 2006; Smith ve Pederson, 1988; Wolff, 1997).

Bowlby bağlanmanın dört işlevi olduğundan bahsetmektedir (Bowlby, 1969)

1. Yakınlığın sürdürülebilmesi: Çocuğun bu durumda bağlandığı insanlara yakın Güvenli barınak: Tehlikeli ve korkutucu durumlarda rahatlık ve güvenlik için bakıcıya dönme

2. Güven esası: Çevreyi keşif için bakıcının güvenli davranışları
3. Ayrılık acısı: Bakıcının yokluğunda endişe durumunun olması

2.1.2.Bağlanmanın Sınıflandırılması

Ainsworth yaptığı uygulamalı çalışmalarla Bowlby'nin teorik çalışmasını bir üst basamağa taşıyarak ölçülebilir hale getirmiştir. Ainsworth'un yaptığı bu çalışma "yabancınnın durumu" olarak adlandırılmıştır. Bu çalışmayla Ainsworth ve arkadaşları güvenli bağlanma, çelişik-güvensiz bağlama, kaçınmalı-güvensiz bağlanma olarak bağlanmayı üç tipe ayırmışlardır(Ainsworth, Blehar, Waters, ve Wall, 1978). Main ve Solomon organize olmamış güvensiz bağlanma olarak adlandırılan bağlama türünü de bu sınıflandırmaya dahil ederek, bağlanmayı dört sınıflandırmaya şeklinde ele almışlardır (Main ve Solomon, 1990). Bağlanma biçimleri aşağıda açıklanmıştır (Seven, 2008).

2.1.1.1. Güvenli Bağlanma

Bağlanma durumları güvenli olarak belirtilen çocuklar, bağlanma figürü olan bakıcıyı güven ihtiyacını karşılamak ve çevreyi keşfetmek için kullanmaktadırlar. Bakıcıdan uzaklaşma ve tekrar bir araya gelme durumlarında bakıcıdan kaçma gibi bir durum sergilemezler. Bu tür bağlanma sınıflandırmasında olan çocuklarda bakıcı çocuğun ihtiyacını bilir ve ihtiyaçlarını azami düzeyde karşılamaya çalışmaktadır. Bakıcı çocuğun ihtiyaçları anlamında duyarlı ve işbirliği sağlamaktadır.

2.1.1.2. Kaçınmacı Bağlanma

Bu bağlanma türünde çocuk bakıcıdan ayrı oldukları zaman huzursuz davranışlar göstermez. Bakıcı ile tekrar bir araya geldikleri zaman yakınlaşmadan kaçınacak davranışlar sergiler. Bakıcının temas durumlarında hoşnutsuzluğunu belirtir. Burada bakıcı çocuğun ihtiyaçlarını karşılama noktasında yeterli değildir.

2.1.1.3. Dirençli Bağlanma

Çocuk bakıcı ile ayrılık durumlarında huzursuzluk ve stres durumları yaşamaktadır. Bakıcı ile tekrar bir araya geldikleri durumlarda sinirli ve saldırgan

davranışlar gösterebilmektedirler. Bu durum çocuk ve bakıcının her ayrılışında görülmektedir. Bakıcının yeniden bir araya gelme durumunda aralarında oluşan temas çocukta rahatlatıcı etki oluşturmamaktadır.

2.1.1.4. Organize Olmamış Bağlanma

Çocuk bakıcıyla ayrılma durumlarında belirgin davranışlar göstermemektedir. Bakıcı ve çocuğun tekrar bir araya gelme durumlarında fazla yakınlaşma veya fazla uzaklaşma konusunda tutarsız davranışlar göstermektedirler. Yeniden bir araya gelme durumlarında bakıcıya karşı tuhaf ve korku dolu davranışlar sergileyebilirler. Bu bağlanma türü hasta olan, depresyonda olan ya da şiddet gören bakıcılarda görülmektedir.

2.1.3. İçsel Çalışma Modeli

Bowlby'e göre bakıcıyla olan günlük etkileşimler, bebeğin zihninde içselleşerek bir model haline gelir. Bu tepkiler sonucu bakıcının bebeğe vermiş olduğu tepkiler ve davranışlar bebeğin zihninde bağlanmaya yönelik tepkiler olarak kodlanır. Bu durum "içsel çalışma modeli" olarak adlandırılmıştır. İçsel çalışma modeli Bowlby' nin bağlanma kuramının en önemli yapısıdır. İlerleyen dönemlerde ise içsel çalışma modeli, çocuğun sosyal etkileşimlerine yön verecektir (Bowlby, 1969; Bretherton, 1990).

Doğumdan sonraki birkaç ay içerisinde gelişmeye başlayan içsel çalışma modeli, annenin bebek ile olan ilişkileri doğrultusunda yapılır (Ammaniti, van IJzendoorn, Speranza, ve Tambelli, 2000; Bretherton, 1990; Collins, 1996; Pietromonaco ve Barrett, 2000). Bebekte karşılaştığı kişilere bu yapıyla tepki vermekte ancak davranış değişikliklerinde oluşan içsel çalışma modeli bunu da diğer yapıyla birleştirmektedir. Bu birleşim var olan modeli tam anlamıyla değiştirmemektedir. Birleşen bu yapılar çocukta anneye karşı çelişkili hale gelmektedir (Holmes, 2014). Böyle bir işleyişe sahip olan içsel çalışma modelinin en önemli etkeni, bağlanma figürünün çocuğa olan davranışı ve yaklaşımıdır diyebiliriz.

2.1.1.5. İçsel Çalışma Modelinin Etkileri

İçsel çalışma modeli, çocuğun bakıcıyla arasındaki bağı belirlediği gibi çocuğun çevresiyle olan etkileşimine de yön vermektedir. Karşılaştığı yeni durum ve olaylara karşı tahminde bulunmasını sağlayarak bu durumların değerlendirmesi bakımından önemlidir. İçsel çalışma modeli, çocuğun bağlanma ilişkilerini şekillendirmesi ve davranışlarını oluşturması anlamında rehberlik yapmaktadır (Ammaniti ve diğerleri, 2000; Collins, 1996; Pietromonaco ve Barrett, 2000). Böylece çocuk çevresi ve bakıcı arasındaki beklentileri tahmin ederek yeni duruma kendini hazırlayacaktır (Seven, 2008).

İçsel çalışma modeli, çocuklarda kendilerine olan davranışlar doğrultusunda şekillenmektedir. Bağlanma ilişkisi süresince çocuk ve bakıcı arasında olan etkileşim sonucu çocuk bakıcıyı tanıyarak ve davranışlarını sezinleyerek kendi davranışlarını da ona göre düzenler. Çocuğun bakıcıdan gördüğü davranışlar olumlu ise davranışlarını olumlu bir şekilde sunar ve çevreyi de o şekilde tanımlamaya başlar, olumsuz davranışlar ile karşılaşması durumunda da olumsuz davranışlar göstererek çevresini de o şekilde tanımlamaya başlar (Bowlby, 1973).

Bowlby (1973), çocuklar kendileriyle ilgili çelişik içsel çalışma modellerine sahip olabileceklerini savunmaktadır. Çocuklarda oluşan çelişik içsel modellerin biri diğerinden baskın durumda olabilmektedir. Çocuğun bakıcıdan aldığı mesajlarda çelişkili olması durumlarda bu model görülebilmektedir. Oluşan bu model çocuğun bilinçaltında yer edinerek önemli bir etken olabilmektedir.

2.1.4. Karşılıklı Düzenleme

Edward Tronick'in 1989 yılında ortaya attığı bir kavram olan karşılıklı düzenleme, bebek ve bakıcı arasında oluşan ilişki neticesinde oluşan duygusal durumlar doğrultusunda verilen tepkiler ve bu tepkiler sonucu ortaya çıkan yetenek olarak tanımlanmaktadır (Tronick, 1989).

Karşılıklı düzenleme adından da anlaşılacağı üzere anne ve bebeğin aktif rol aldıkları, birbirlerine iletmek istedikleri mesajların olduğu bir iletişim kanalı oluşturacaktır. Bu mesajların anne tarafından doğru alınması ve vereceği tepkilerin

olumlu olmasıyla bebek mutlu davranışlar sergileyecektir. Aksi halde bebeğin gönderdiği bir mesajı anne görmez veya tepki vermezse, üzülmeye veya ağlama gibi kızma davranışları gösterebilir. Bu durumda bebek istediği sonucu alamadığından yeni mesajlar göndererek anne ile olan bağı onarmaya çalışacaktır (Grossman, Bretherton, Waters, ve Grossman, 2016).

2.1.5. Bebeklikten Ergenliğe Bağlanma

Bebeğin bağlanma figürüyle veya diğerleriyle oluşturduğu bağlanma durumu sonraki ilişkilerin temellerini oluşturmaktadır. Bowlby, ilk bağlanma davranışları ile karşılaştığı tepkilere değinerek bu dönemde gelişen davranışların bebeğin ilerleyen yaşantılarına etki edeceği düşüncesini savunmaktadır (Bowlby, 1988). Bowlby'e göre (1980), "Diğer insanlarla ilk bağlanma durumu bebeklikten başlayarak okul çağına, ergenliğe ve yaşlılığa kadar gidebilir. Bu bir kişiye olan bağlanma durumu, kişinin yaşamına neşe ve direnç katabilir." (akt., Seven, 2006). Daha sonra yapılan birçok çalışma incelendiğinde bu durumu desteklemiş ve bağlanma durumunun ilerleyen dönemlerle benzerlik gösterdiği görülmektedir (Fraley, 2002; Moss, Cyr, Bureau, Tarabulsy, ve Dubois-Comtois, 2005; Seven ve Ogelman, 2012; Waters, Hamilton, ve Weinfield, 2000; Waters, Merrick, Treboux, Crowell, ve Albersheim, 2000).

Bağlanma durumunun bebeklikten başlayıp ergenlik ve erişkinliğe kadar etkisinin devam ettiği ile ilgi çeşitli araştırmalar yapılmıştır. Bu bağlamda yapılmış bazı çalışmalar şunlardır;

Waters, Merrick ve ark. (2000), yaptıkları çalışmada 60 çocuktan, 21 erkek 29 kız olmak üzere 50 çocuğun 20 yıl sonra bağlanma durumları üzerine tekrar bir çalışma yapmıştır. Yayılan görüşmeler sonucunda, bebeklerin% 72'si erken dönemde aynı güvenli ve güvensiz bağlanma sınıflandırmasını almıştır. Bağlanma durumlarında negatif yaşam olayları; ebeveyn kaybı, ebeveyn boşanması, ebeveyn ve çocuğun hayatını tehdit eden hastalık, ebeveynin psikiyatrik bozukluğu ve bir aile ferdi tarafından fiziksel ya da cinsel taciz olaylarının değişkenlik gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Böyle bir olayla karşılaşmayan % 28 katılımcı ise sınıflandırmayı değiştirmiştir.

Bodley, Papalia, ve Olds, (2006) bir yaşında güvenli bağlanma durumunda olan ve bir yaşında kaçınmacı bağlanma durumunda olan çocukların yabancılara karşı durumlarını inceleyerek güvenli bağlanan çocukların daha sosyal davrandıkları sonucuna varmışlardır. On sekiz- yirmi dört aylarında güvenli bağlanan çocukların, yaşlıları ile pozitif etkileşim gösterdikleri sonucuna ulaşmışlardır.

Matas, Arend ve Sroufe, (1978) 42 çocuğun 18 bağlanma durumlarını 18 aylıkken ölçmüşlerdir. Bu çocuklar 24 aylık olduklarında, oyun kaliteleri ve problem çözme yöntemleri bağlamında değerlendirilmişlerdir. Bağlanma durumları güvenli olarak tespit edilen çocuklar anneleri tarafından verilen problem çözme önerilerine bağlı kalarak meraklı davranmış, güvensiz çocuklara nazaran saha sabırlı ve ılımlı olmuşlardır.

Yapılan çalışmalar incelendiğinde bebeklik döneminde belirlenen bağlanma durumunun ergenliğe ve yetişkinliğe kadar devam edebileceği görülmektedir. Rice, (1990) ergenlerin ebeveynleriyle güvenli bağlanmaları durumunda yüksek özsaygı, kuvvetli kişisel kimlik algısı, sosyal yeterlilikte yeterli ve düşük derecede depresif belirtiler gösterdiklerini söylemektedir.

Seven (2008), yaptığı araştırmalar ve çalışmalar sonucunda güvenli ve güvensiz bağlanmanın, bebeklikten ergenliğe gelişim dönemlerindeki etkilerini aşağıdaki tablodaki gibi göstermiştir.

Tablo 1: Bebeklikten ergenliğe bağlanmanın etkileri

Gelişim Dönemleri				
Genel	0-3 yaş	3-6 yaş	6-11 yaş	11-18 yaş
Bağlanma Stili				
Güvenli	Dünyayı keşfetmede güven duygusu, uygun korku tepkisi, neşelilik, nadiren kızgınlık	Meraklılık, yakın ilişki kurabilme becerisi, empatik bakış, esneklik, özgüven, olumlu etkileşim, sosyal beceri, öz kontrol becerisi	Fiziksel koşullara kolayca uyum sağlama, arkadaşlık kurma ve devam ettirme, grup içerisinde etkililik	Yüksek düzeyde öz saygı, güçlü kişisel kimlik duygusu, düşük depresif belirtiler ve yüksek sosyal yeterlilik
Güvensiz	Keşfetmede güvensizlik, aşırı korku, düşük neşe, sürekli kızgınlık	Yakın ilişki kuramama, ben merkezli düşünme, özgüven eksikliği, olumsuz etkileşim, sosyal yetersizlik, saldırganlık	Fiziksel koşullara uyum sağlayamama, arkadaşlık kurmada zorlanma, grup içerisinde etkisizlik	Sosyal zorluklara düşük direnç, düşük öz saygı, düşük kişisel kimlik duygusu, yüksek depresif belirtiler ve sosyal yetersizlik

2.1.6. Bağlanmaya Etki Eden Faktörler

Bağlanma da güven durumları her çocukta aynı olmamakta ve bu farklılığın oluşmasında etkili olan bazı faktörler bulunmaktadır. Bu faktörler; bakıcının davranışları, çocuğun mizacı, klinik durumlar, aile etkileri olarak ele alınabilir. Bağlanmaya etki eden bu faktörler aşığıda kısa açıklanmaktadır.

Bakıcının davranışları; bağlanma türlerinin oluşumunda da gördüğümüz gibi bakıcının çocuğa davranış durumları farklı bağlanma türlerini oluşturmakta ve çocuğun bağlanma durumunu belirlemede en önemli etkenlerden biridir. Bakıcı olarak annenin çocuğa bakması ve ihtiyaçlarının karşılanması birçok araştırmada önemli olduğunu ortaya çıkarmıştır. Yapılan araştırmalarda da annenin bakım yapması çocuğun bağlanma durumuyla paralellik göstermektedir (Ainsworth ve ark., 1978).

Çocuğun mizacı; Belsky ve Rovine, (1987) çocukların bağlanma durumları üzerinde güvenli ve güvensiz olarak açıklama anlamında mizacın çok önemli bir yerinin olmayabileceğini ama bağlanma şekli üzerinde önemli bir etken olabileceğini söylemişlerdir.

Klinik durumlar; organize olmamış bağlanma türünde gördüğümüz gibi bazı klinik durumlar (depresyon, şiddet görme), bağlanma türüne etki etmektedir. Yapılan araştırmalarda da depresyonla karşılaşma ve şiddet görme durumlarında hem bağlanma şekline hem de bağlanma düzeyine etkileri görülmüştür (Cooper, Shaver, ve Collins, 1998; Lecompte, Moss, Cyr, ve Pascuzzo, 2014; Mallinckrodt ve Wei, 2005; Sabuncuoğlu ve Berkem, 2006)

Aile etkileri; bağlanma durumlarına etki eden bir diğer faktörde aile ilişkileri, ailede stres oluşturacak durumlardır. Belsky ve Isabella, (1988), evliliklerinde sorun yaşayan ailelerin çocuklarında güvensiz bağlanma durumunun daha yüksek olduğundan bahsetmekte, Shaw ve Vondra, (1995), yaptıkları çalışmada ekonomik seviyesi düşük ailelerin çocukların bağlanma durumları, ekonomik seviyesi yüksek olan ailelerin çocuklarının bağlanma durumlarına nazaran daha az güvenli oldukları sonucuna ulaşmıştır. Buradan da anlaşılacağı gibi aile içerisinde yaşanan stresli durumlar, anne ve baba üzerinde etki etmekle beraber çocuğun bağlanma durumunu da etkilemektedir.

2.1.7. Bağlanma Kararlığı

Bowlby'nin bağlanma kuramının oluşumunda Dũnya Sağlık rgũtũ'nũn önemli bir yeri vardır. Londra'da sokakta yaşayan çocukların ruh sağlığı ile ilgili bir bildiri sunmasını istedikleri Bowlby, yaptığı bu çalışmayla bağlanma kuramının gelişmesinde önemli bir adım atmıştır. Bowlby yaptığı bu çalışmayla annelerinden erken yaşta ayrılan çocuklarda ileriki yaşlarında suçluluk oranının arttığını grmũřtũr ve bunun sebebi olarak çocukların 3 yaşına kadar anneden uzak kalmaları onları fiziksel ve ruhsal hastalık açısından risk altında olmalarına sebep olmaktadır (Bowlby, 1988). Bowlby'nin kurum bakımı altında olan çocuklara yönelik yaptığı çalışma sonuçlarında bu çocukların bakıcının verdiği bakım hizmetleri sonucunda kaygılı ve sıkıntılı olmaları bu çalışmaların artmasına olanak sağladı (Soysal, Bodur, İşeri ve şenol, 2005). Yapılan bu çalışmalarda elde edilen bulgular doğrultusunda ortaya çıkan yeni çalışmalarda, yakın ilişkilerin bebeklikten başlayıp ileriki yaşlara kadar devam ettiği ve bebeklik dönemlerinde kurulan bağlanma durumlarının ileriki yaşlarda benzerlikler göstermektedir.

Cohn ve Tronick, (1987), yaptıkları çalışma sonucunda anneler ile bebekler arasında kurulan iletişimin (gũlũmseme gibi olumlu duygu ifadeleri) bebek tarafından da olumlu olarak karşılandığına ve bebeğin tepkilerinin ona göre dũzenlendięi sonucuna ulaşarak bu durumun ilerleyen davranışlarında da etkili olduğunu savunmaktadırlar. Yapılan bu çalışmalar da gösteriyor ki bağlanma davranışı bebeklikten başlayıp yetişkinliğe kadar devam edebilmektedir.

2.2. İLGİLİ ARAşTIRMALAR

Bağlanma ile ilgili yurt içinde ve yurt dışından çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Bu blũmde yapılan bu çalışmalar ele alınmıştır.

2.2.1. Yurt İçinde Yapılan alışmalar

şahin, (2015), çalışmasında, 6 yaş çocukların bağlanma rũntũleri değişkenine göre yũrũtũcũ işlevlerinin (soyutlama becerileri ve bilişsel esneklik) ve duygu dũzenleme becerilerinin farklılaşma durumlarını incelemeyi amaçlamıştır.

Araştırmada çalışma grubunu 70 kız 67 erkek olmak üzere toplam 137 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada verileri toplamak için “Tamamlanmamış Oyuncak Bebek Ailesi Hikâyeleri Ölçeği”, “Nesne Seçiminde Esneklik Görevi Ölçeği” ve “Okul Öncesi Öz Düzenleme Ölçeği” kullanılmıştır. Çalışmada 6 yaş çocukların bağlanma örüntülerine göre yürütücü işlevler “soyutlama becerileri” ve “bilişsel esneklik” alt boyut puan ortalamalarının anlamlı düzeyde farklılaştığını bulduğu görülmüştür. Güvenli bağlanan çocukların kaçınımacı ve negatif bağlanan çocuklara göre daha yüksek soyutlama becerileri ve bilişsel esneklik puanlarına sahip olduğu bulunmuştur. Bağlanma örüntülerine göre duygu düzenleme becerileri puan ortalamalarının anlamlı düzeyde farklılaştığı bulunmuştur. Güvenli bağlanan çocukların kaçınımacı ve negatif bağlanan çocuklara göre daha yüksek duygu düzenleme becerileri puanlarına sahip olduğu bulunmuştur. Yürütücü işlevler bilişsel esneklik alt boyutu ile duygu düzenleme becerileri arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunurken yürütücü işlevler soyutlama becerileri alt boyutu ile duygu düzenleme becerileri arasında anlamlı düzeyde bir ilişki olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Kurtuluş, (2016), çalışmasıyla 4 ila 5 yaşında olan öğrencilerin anne davranışlarının bağlanma stilleri ve benlik kavramı üzerinde etkisini araştırmıştır. Araştırmanın evrenini İstanbul ili Anadolu yakasına bağlı okul öncesi kurumlarına devam eden 4-5 yaş grubu çocuklar oluşturmakta, evrenden tabakalı ve kümeleme örnekleme yöntemi ile seçilen, 27’si kız 33’ü erkek olmak üzere 60 çocuk da örnekleme oluşturmaktadır. Veriler “Tamamlanmamış Oyuncak Bebek Ailesi Hikâyeleri (TOBAH)”, “Purdue Benlik Kavramı Ölçeği (POBKÖ)” ve “Ebeveyn Kendi Davranışını Değerlendirme Ölçeği” ve araştırmacı tarafından geliştirilen Kişisel Bilgi Formu kullanılarak elde edilmiştir. Bulgular sonucu çocukların sayısına ve cinsiyetine bağlı anne davranışlarında anlamlı bir ilişki bulunmadığı, anne babanın sosyo-ekonomik düzeyi, ebeveynlerin eğitim düzeyi annenin davranışlarında anlamlı bir farklılık oluşturduğu görülmektedir. Ailenin sosyo-ekonomik düzeyi, anne babanın eğitim düzeyi düştükçe annelerin çocuklarına hedefe ulaşmaları konusunda daha çok yardımcı oldukları, daha koruyucu davrandıkları, başarılı olmaları anlamında baskı yaptıkları ve duygusal anlamda cezalandırdıkları sonucuna varılmıştır.

Çocukların anne davranışları ve benlik kavramları arasında anlamlı bir ilişki olmadığı, annelerin çocuklarına karşı ilgi ve şefkat gösterme, duygusal ve fiziksel cezalandırma davranışları ile çocuklardaki bağlanma durumları arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir.

Akseki, (2017), yaptığı çalışmada okul öncesi eğitim gören 60 ay ve üstü çocukların bağlanma stilleri ile sosyal kural algıları arasındaki ilişkiyi araştırmayı amaçlamıştır. Çalışma grubunu Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı Ankara merkez de bulunan ve Özel Tevfik Fikret anaokulunda okul öncesi eğitime katılan 60 ay ve üzeri 47 çocuk oluşturmaktadır. Verileri toplamak için “Çocuklar İçin Genel Bilgi Formu”, “Tamamlanmamış Oyuncak Bebek Hikâyeleri Ölçeği” ve “Sosyal Kural Algı Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, çocukların annelerine bağlanma düzeyleri ile demografik özellikleri arasında anlamlı bir fark olmadığı kanıtlanmıştır. Çocukların yaş grupları arasında sosyal kural puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. Daha önce başka bir okul öncesi eğitim kurumuna başvuran çocukların koşulları arasında sosyal kural puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. Daha önce başka bir okul öncesi eğitim kurumuna katılan çocuklardan önemli ölçüde düşük olduğu anlaşılmıştır. Bağlanma puanı ile sosyal şiddet, otorite, kural, genelleme ve ceza puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür.

Geniş ve Kahraman, (2018) çalışmalarında, okul öncesi eğitime devam eden 60-72 aylık çocuklarda bağlanma ve benlik algısı arasındaki ilişkiyi belirlemeyi amaçlamışlardır. 2016-2017 eğitim öğretim yılı içerisinde Karabük merkeze bağlı anaokulları ve ilkokulların anasınıflarına devam eden ve uygun örnekleme tekniğiyle seçilen 60-72 aylık 64'ü kız, 76'sı erkek olmak üzere toplam 140 çocuk çalışma grubunu oluşturmaktadır. Verileri toplamak için “Tamamlanmamış Oyuncak Bebek Ailesi Hikâyeleri Ölçeği (TOBAH) ve Purdue Okul Öncesi Çocukları İçin Benlik Kavramı Ölçeği (POBKÖ)” kullanılmıştır. Araştırma neticesinde, çocukların benlik algıları ve bağlanma düzeyleri arasında ve çocukların sosyal benlik algıları ile bağlanma düzeyleri arasında pozitif yönlü çok zayıf bir ilişki bulunmuştur. Bağlanma durum dağılımları incelendiğinde %55,7 ile en büyük grup olarak kaçınma bağlanması

gözlenen çocukların olduğu gözlenmiştir. Bununla birlikte çocukların %40,7'sinde güvenli bağlanma ve %36,6'sında negatif bağlanma gözlenmiştir.

İlhan Ildız ve Seven, (2018), yaptıkları çalışmayla 6 yaş çocuklarında bağlanma ve ebeveynlerinin duygu sosyalleştirme davranışlarına etki eden faktörlerin incelenmesini amaçlamışlardır. 2016-2017 eğitim öğretim yılı 2. Döneminde, Tekirdağ Süleymanpaşa bölgesinde bulunan iki anaokulunda eğitim gören ve gönüllü olan 83 çocuk ve ebeveynleri çalışma grubunu oluşturmaktadır. Veriler “demografik bilgi Formu” ve “Tamamlanmamış Oyuncak Bebek Ailesi Hikâyeleri Ölçeği (TOBAH)” kullanılarak elde edilmiştir. Verilerin analizi sonucu, annenin eğitim durumunun artışı ile cezalandırıcı ve küçümseyici tepkilerde azalma, problem odaklı tepkilerde ise artış olduğu tespit edilmiştir. Anne ve babanın erkek çocuklarına gösterdikleri duygusal tepkilerin, kız çocuklarına gösterdiklerinden anlamlı derecede farklı olduğu saptanmıştır. Bağlanma ilişkileri değişkenler bağlamında değerlendirildiğinde ise kız çocuklarının erkek çocuklarından daha güvenli bağlandıkları görülmüştür. Bağlanma puanları ile sosyo-ekonomik düzey arasında pozitif bir ilişki olduğu, anne eğitim düzeyinin artmasıyla güvenli bağlanmanın da arttığı sonucuna ulaşılmıştır.

2.2.2. Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar

Waters, Merrick ve ark. (2000), yaptıkları çalışmada 60 çocuktan, 21 erkek 29 kız olmak üzere 50 çocuğun 20 yıl sonra bağlanma durumları üzerine tekrar bir çalışma yapmıştır. Yaptığı çalışmada yarı yapılandırılmış görüşme formu olan “Yetişkin Bağlanma Görüşmesi” kullanılmıştır. Yapılan görüşmeler sonucunda, bebeklerin %72'si (36/50) erken dönemde aynı güvenli ve güvensiz bağlanma sınıflandırmasını almıştır. Bağlanma durumlarında negatif yaşam olayları; ebeveyn kaybı, ebeveyn boşanması, ebeveyn ve çocuğun hayatını tehdit eden hastalık, ebeveynin psikiyatrik bozukluğu ve bir aile ferdi tarafından fiziksel ya da cinsel taciz olaylarının değişkenlik gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Böyle bir olayla karşılaşmayan %28 (9/32) katılımcı ise sınıflandırmayı değiştirmiştir. Bu sonuçlar, Bowlby'nin bireysel farklılıkların farklı olduğu hipotezini desteklemektedir.

Waters, Hamilton ve ark. (2000), mevcut bağlanma kuramı, bebeklik sırasındaki bağlanma güvenliğinin yetişkin bağlanma temsilindeki bireysel farklılıkları

etkilediğini varsaymaktadır. Bu hipoteze ilişkin üç farklı örnek kullanarak üç uzun vadeli uzunlamasına çalışma sunmaktadır. Yapılan çalışmalarda bağlanma durumlarını belirlemek için Ainsworth'un yabancı durumu ve yetişkin bağlanma görüşmesi formu kullanılmıştır. İlk iki çalışmada bağlanma güvenliği önemli derecede sabit olduğu, üç çalışma da olumsuz yaşam olayları ve koşullarıyla alakalı olduğu görülmektedir. Bu çalışmayla da daha önce yapılan çalışmaların karşılaştırılması yapılarak bağlanma güvenliğinin istikrarı ve kararsızlığının altında yatan çeşitli mekanizmalar tartışılmaktadır.

Fraley, (2002), erken deneyimlerin temsilleri zaman içinde korunduğunu ve yaşam seyri boyunca bağlanma davranışında etkili bir rol oynadığını söylemiştir. Erken temsillerin yeni deneyimler temelinde değişime maruz kaldığını ve bu nedenle daha sonraki yaşamda bağlanma modellerini yansıtabileceğini veya yansıtmayabileceğini savunuyor. Bu çalışmada Fraley, teorik süreçlerin her birinin matematiksel modellerini meta-analizden elde edilen boylamsal verilere dayanarak araştırıp test etmiştir. Elde edilen sonuçlar, bağlanma güvenliğinin yaşamın ilk 19 yılında orta derecede sabit olduğunu ve istikrar modellerinin ilk örnek dinamikleri tarafından en iyi şekilde hesaplandığını göstermektedir.

Weinfeld, Whaley ve Egeland, (2004), yaptıkları bu boylamsal çalışmada, doğumda yoksulluk nedeniyle yüksek risk altında olduğu düşünülen 125 katılımcıdan birinde, bağlanma kalitesinin bebeklikten geç ergenliğe kadar süreklilik ve devamsızlığı incelemektedir. Veriler on ikinci ayda on sekizinci ayda ve on dokuz yaşında yapılan çalışmalar sonucu elde edilmiştir. Düşük riskli örneklerden elde edilen süreklilik bulgularının aksine, analizler bağlanma güvenliğinde önemli bir genel süreklilik olmadığını göstermiştir. Organize olmayan bebeklerin geç ergenlikte güvensiz veya kararsız olan bebeklerden önemli ölçüde daha fazla olduğu görülmüştür. Süreklilik ve değişimin önemli korelasyonları, çeşitli yaş dönemlerine yayılmıştır ve bebeğin mizacı, annenin yaşam stresi, ergenlik döneminde ailenin işleyişi, çocuklara kötü muamele ve ev ortamının özelliklerini içermektedir. Bulgular sonucu bağlanma tutarlılığının zamanla destekleyici olduğunu göstermektedir.

Moss ve ark. (2005), yaptıkları çalışmada okul öncesi yaşta ve 2 yıl sonra çocukların bağlanma düzenleri ve istikrarsızlık ile ilgili faktörlerin yanı sıra, çeşitli

sosyoekonomik statülerdeki Fransız Kanadalı 120 çocuk örneği incelenmiştir. Bağlanma, çocuklar yaklaşık 3,5 ve 5,5 yaşındayken ayrılma-birleşme prosedürleri kullanılarak 2 laboratuvar ziyareti sırasında değerlendirilmiştir. Genel olarak, 4 yollu sınıflandırmaya dayalı bağlanma kararlılığı ılımlı olmuştur. Güvenlikten özgürleşmeye değişim, anne ile etkileşimli kalitedeki en dramatik düşüş, en düşük evlilik doyumu ve şiddetli bağlanma ile ilişkili aile olayları, yani kayıp ve ebeveyn hastanesinde yatma olasılığı ile ilişkili olduğu görülmüştür.

Aikins, Howes ve Hamilton (2009), 15 yıllık boylamsal çalışmada, 16 yaşındaki 47 çocuğun bağlanma durumlarının bebeklikten ergenliğe kararlılığını incelemiş ve ergenlik döneminde çözülmemiş temsillerin ortaya çıkmasını araştırmıştır. Bağlanma durumları 12 aylıkken, 4 yaşındayken ve son olarak bu çalışmayla 16 yaşında incelenmektedir. Bağlanma durumlarının sınıflandırılmasında negatif yaşam olaylarının, anne-çocuk ilişkisi güvenliğinin düşük olması, orta çocukluk döneminde olumsuz öğretmen-çocuk ilişkisi deneyimleri ve düşük erken ergen arkadaşlık kalitesinin etkili olduğu görülmüştür.

Jones ve arkadaşları (2018) 5 yıllık boylamsal çalışmada ergen bağlanmadaki kararlılık ve değişim kalıplarını daha iyi karakterize edip etmediğini incelemiştir. Katılımcıların bağlanma kararlılığı ergenlikte bağlanma kararlılığı ve yetişkinlikteki kararlılıkla karşılaştırılmıştır. Çalışmada sonuçlar, bağlanma kararlılığı ve değişiminin altında istikrarlı, kalıcı bir faktör olduğunu desteklemiştir. Aile çatışması, ebeveyn ayrılığı veya boşanma, azınlık durumu ve erkek cinsiyetinin, ergen bağının kararlılığını baltalayabileceğini ortaya çıkarmıştır. Bağlanma kararlılığının ergenlikte erişkinliğe göre daha düşük olduğu görülmüştür.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YÖNTEM

3.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ

Bu çalışmada tarama amaçlı araştırmalardan boylamsal araştırma yöntemi esas alınmıştır. Boylamsal araştırma aynı kişilerden belirli zaman aralıklarıyla veri toplamak suretiyle gerçekleştirilen araştırma türüdür (Hedeker & Gibbons, 2006). Araştırmanın yöntemi nitel olarak belirlenmiştir. Nitel araştırmalar; gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama araçlarının kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma türü olarak ifade edilebilir (Yıldırım ve Şimşek, 2000). Yapılan bu çalışmada durum çalışmasının türlerinden olan gömülü çoklu durum çalışması kullanılmıştır (Yin, 2003). Bu durum araştırma modeli anne çocuk bağlanmasındaki 6 yaşında bağlanma durumları güvenli ve güvensiz olarak tespit edilen çocukların 19 yaşında sosyal durumlarının belirlenebilmesi için seçilmiştir.

3.2. ÇALIŞMA GRUBU

Bu araştırmanın çalışma grubu daha önce bağlanma güven durumu belirlenmiş olan çocuklar arasından nitel araştırmalarda kullanılan amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme esas alınarak belirlenmiştir. Çalışma grubu; 2006 yılında bağlanma biçimi belirlenmiş olan 110 çocuk arasından ulaşılabilen 26 çocuktan bağlanma puanı en yüksek(güvenli) 2 kız, 2 erkek ve bağlanma puanı en düşük olan(güvensiz) 2 kız ve 2 erkek ile yapılmıştır. Araştırmanın örnekleminin belirlenmesinde şu ölçütler esas alınmıştır.

1. Ölçüt: Katılımcıların 2006 yılında TOBAH ölçeğinin uygulanmasıdır.
2. Ölçüt: Bağlanma puanı en yüksek güvenli ve bağlanma puanı en düşük güvensiz erkek ve kızlardır.

3. Ölçüt: Ebeveynlerinden herhangi birinin vefatının ve boşanmasının olmaması.

Araştırmacı belirlenen bu ölçütlere uygun Anne çocuk bağlanmasındaki altı yaştan on dokuz yaşa devam eden sürece bağlı sosyal ilişki biçimlerinin belirlenebilmesi amacıyla öncelikle yakın çevresinden başlayarak 2006 yılında Serdal SEVEN tarafından yapılan Doktora tezine katılmış olan çocukları araştırmıştır. Yakın çevrede yapılan araştırma sonucu ulaşılan katılımcılar aracılığı ile ulaşılabilecek katılımcılar listelenmiştir. Bu listedeki katılımcılar ile ortak kişiler aracılığıyla iletişim kurulmuştur. İletişim kurulan katılımcılara bilgilendirme yapılarak görüşme yeri ve zamanı belirlenmiştir. Belirlenen görüşme zamanında görüşmeler yapılmıştır. Çalışmaya katılmayı kabul eden katılımcılardan daha önceki bilgilerinin kullanılması ve korunmasına dair izin alınarak 2006 yılında çalışmayı yapan Serdal SEVEN'den izin belgeleriyle katılımcılar hakkında bilgiler alınmıştır.

3.3. ÇALIŞMA GRUBU HAKKINDA

Katılımcıların tamamı daha önce (Seven, 2006) tarafından yapılan çalışmaya katılan grup içinden seçilmiştir. Tüm katılımcılar Muş ilinde doğmuştur ve katılımcıların aileleri halen orada ikamet etmektedir. Muş küçük bir şehirdir. Yaygın aile tipi çekirdek ailedir. Ancak geniş aile tipide görülebilmektedir. Çekirdek aile bireylerinin çoğunluğu daha önce bir geniş aile tipinde yaşamışlardır. Ek-4'te katılımcıların bağlanma türlerine ve demografik bilgilerine ilişkin detaylı bilgi sunulmuştur. Ayrıca katılımcıların güvenli ya da güvensiz bağlanma türlerine göre gruplandırılmalarının sonucunda katılımcılarla yapılan görüşmelere ilişkin ortaya çıkan bulgular Ek-5'de verilmiştir.

3.4. ARAŞTIRMACININ ROLÜ

Araştırmacı, araştırma sürecince katılımcı rolündedir. Araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme yöntemi sebebiyle araştırmacı bu rolde bulunmaktadır.

3.5. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Araştırmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu ve öğrenci bilgi formu kullanılmıştır. Araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme soruları, iki uzman tarafından incelendikten sonra katılımcıların belirlediği zaman dilimlerine ve yine katılımcıların belirlediği mekânlarda yüz yüze yapılacaktır.

Öğrenci bilgi formu araştırmacı tarafından, öğrencinin cinsiyetini, yaşını, doğum tarihini, eğitim durumunu, kardeş sayısını ve kardeşlerin eğitim durumunu, anne-baba durumlarını, anne-baba mesleğini, anne baba eğitim durumunu ve aile yapısını öğrenmek amacıyla geliştirilmiştir.

3.6. VERİ TOPLAMA SÜRECİ

Araştırmada veriler 2019 yılı bahar döneminde toplanmıştır. Veriler toplanmadan önce üniversite etik kurulu tarafından görüşmelerin yapılması ve görüşme esnasında ses kaydı alınması amacıyla etik kurul onayı alınmıştır (Bkz. Ek-1). Görüşme yapılacak kişiler yakın çevreden başlanarak araştırılmış, ortak kişilere katılımcılarla iletişim kurulmuştur. Görüşmeler yapılmadan önce her katılımcıya araştırma hakkında bilgi verilmiştir. Yapılan görüşmelerde bilgilerin gizli tutulacağı bilgisi katılımcılara verilmiştir. Ayrıca katılımcılara görüşmelerin yüz yüze yapılacağı ve görüşme esnasında ses kayıt cihazıyla ses kaydı alınacağı söylenmiştir. Görüşmeler bireysel olarak ve katılımcıların rahat bir şekilde cevap verebileceği ortamlarda yapılmıştır.

3.7. VERİLERİN ANALİZİ

Verilerin analizinin yapılabilmesi için ilk olarak alınan ses kayıtları araştırmacı tarafından titizlikle dinerek metin haline getirilmiştir. Daha sonra araştırmacı tarafından metin haline getirilen her bir görüşme okunarak incelenmiş ve 2006 yılında Serdal SEVEN tarafından çalışılarak doktora tezinde kullanılan bilgiler ve bulgularla karşılaştırılıp, bağlanma puanı en yüksek(güvenli) 2 kız, 2 erkek ve bağlanma puanı

en düşük olan(güvensiz) 2 kız ve 2 erkek belirlenerek, önceki bilgiler ve şimdiki bilgiler karşılaştırılarak yorumlanmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR

4.1.EBEVEYNLE İLİŞKİ

4.1.1. Güvenli Bağlanan Çocuklar

Tablo 2: Güvenli bağlanan çocukların ebeveyn ilişkisi durumları

	K1	K2	K3	K4
Ebeveynle İlişki	Anneye bağlı Babaya Mesafeli	Anne baba destekleyici, Cesaretlendirici ve Özgüven kazandırıcıdır.	Anne baba ile anlaşma var, çatışma noktalarında da uzlaşma sağlanıyor.	Anne baba destekleyici

4.1.1.1. Güvenli Kızlar

Güvenli kızlarda ebeveyn ilişkisi incelendiğinde annenin destekleyici olduğu ve çocukların anneye bağlı oldukları görülmektedir. Ancak baba ile ilgili farklı ilişki durumları ortaya çıkmıştır. K1, “*Annemle çok sıkıyım yani ona çok bağlıyım. Kardeşlerimle yine aynı şekilde. Ama babama onlara nazaran biraz daha mesafeliyim.*” ifadesini kullanarak annesine ve kardeşlerine bağlı olduğunu ancak babasına mesafeli olduğunu belirtmiştir. Buna karşılık K2 şu ifadeleri kullanmıştır: “*Her konu da benim önümü çok açıyorlar. Mesela babam yıllardır kendi spora götürür getirir. 8 yıldır. Bunu kendisi götürüp getiriyor. Resim konusunda beni o destekliyor. Annemde ha keza öyle. Annem de hiçbir zaman bana hiç bir konuyu yapamayacağımı söylemedi. Küçükken bile öyleymiş. Bi konuyu yapama anne ben bunu yapamam diyomuşum, kesinlikle yaparsın diyormuş. Öyle beni bir özgüvenim var yani o konu da.*” Buna göre K2’nin babasını ve annesini destekleyici gördüğü onların onu cesaretlendirdiği ve özgüven kazandırdığı anlaşılmaktadır.

4.1.1.2. Güvenli Erkekler

Güvenli erkeklerde ebeveyn ilişkisi incelendiğinde özellikle anne veya baba ya dair ikili ilişkilerden söz edilmemiştir. Güvenli erkeklerde de ailenin destekleyici oluşu

görülebilmektedir. K3, “Onlara yaklaşımım iyidir bir problemimiz yok. Eğitim konusunda gerçi biraz anlaşılamadığımız konular olmuştur, uzlaşamadığımız noktalar olmuştur ama yani büyük bir problem görmüyorum. Sıkıntımız yok anlaşıyoruz, uzlaşıyoruz hemen hemen her konuda.” ifadesini kullanarak ebeveynleriyle olan çatışmalarda bir anlaşmaya, uzlaşmaya giderek problemi ortadan kaldırdıkları görülmektedir. K4, “Şuana kadar onların herhangi bir konuda, beni arka çıkmadığı ya da desteklemediği bir şekilde, herhangi bir konu bulunmuyor. Yani ben ne dediysem, sen doğruyu düşünüyorsundur diyip beni destekliyorlardır. Kötü yaptığım zaman da kırmadan incitmeden bana daha doğru olanı anlatmaya çalışırlar. Herhangi bir sıkıntı yok ebeveynlerle.” ifadesinde ailenin destekleyici olduğundan bahsetmiştir.

4.1.2. Güvensiz Bağlanan Çocuklar

Tablo 3: Güvensiz bağlanan çocukların ebeveyn ilişki durumları

	K5	K6	K7	K8
Ebeveynle İlişki	Anne ile paylaşımcı, baba ile mesafeli.	Baba düşkün, Anne ile arkadaş gibi.	Açıklama yapmaktan kaçınmaktadır.	Anne baba ile sadece iyi ilişkileri olduğunu söylemiştir.

4.1.2.1. Güvensiz Kızlar

Güvensiz kızların ebeveyn ilişkilerinde farklılıklar görülmektedir. K5’e ebeveynleriyle olan ilişkisi sorulduğunda “ Yani güzel yaklaşıyorum, onların istediği şekilde, annemle bayağı bir şey paylaşırım ama babamla yok. Hani bir sınır var. Mesela bir çıktığın olursa annene söyleyebilirsin ama babana değil.” ifadelerini kullanarak ebeveynleri ile arasında mesafelerin olduğu görülmektedir. “onların istediği şekilde” ifadesiyle ebeveynleri arasında olan sınırı bariz belli ettiği görülmektedir. K6, “Ben zaten üç senedir bir kız kardeşim var, tek kızdım. Babamla annem benim üstüme çok düşküdüler. Mesela babam beni hala çok sever. O yüzden çok iyi aram. Annemle de aynı şekilde, arkadaş gibiyiz.” ifadesinde tek kız olduğundan kaynaklı ebeveyn ilişkilerinin iyi olduğunu düşündüğü görülmektedir.

4.1.2.2. Güvensiz Erkekler

Güveniz erkekler, ebeveynleriyle ilgili açıklama yapmaktan kaçınmışlardır. K7'ye ebeveynleriyle arasındaki ilişkisinin, onlara olan yaklaşımının nasıl olduğu sorulduğunda yalnızca “iyidir” cevabını vererek ilişkileri konusunda bilgi vermekten kaçındığı görülmektedir. K8 ise, “Annem ve babamla aram Elhamdulillah çok güzel. Çok iyi onlarda seviyor bende seviyorum. Yani aram çok iyi.” şeklinde cevap vererek ilişkilerinin sadece iyi olduğunu söylemekten öteye gitmeyerek, pek bir açıklama yapmadığı görülmektedir.

4.2.SOSYAL ÇEVRE İLE İLİŞKİ

4.2.1. Güvenli Bağlanan Çocuklar

Tablo 4: Güvenli bağlanan çocukların sosyal çevre ile ilişki durumları

	K1	K2	K3	K4
Sosyal çevre ile ilişki	Ayak uydurabilen, sıcak kanlı	İnsanları davranış olarak çözen, sıcak kanlı	ayak uydurabilen, ilişki sürdürebilen	Sıcak kanlı, ilişki sürdürebilen

4.2.1.1. Güvenli Kızlar

Güvenli bağlanan kızların sosyal çevre ile ilişkileri incelendiğinde, sosyal çevreleriyle sıcakkanlı olukları ve girdikleri ortamlara ayak uydurabilen bireyler oldukları görülmektedir. K1, “Başarılı buluyorum çünkü genel de hani her ortama ayak uydurabilen bir insanım, hani ilk başlarda biraz sessizim, sakinim ya da biraz soğuk görünürüm ama hani ortamda sohbet açıldıkça veya konuşma başladıkça, insanları tanıkça daha da böyle hani konuşmayı ilerletirim. Sıcakkanlılık gösteririm.” ifadesinde bulunarak sosyal ilişkiler konusunda başarılı olduğu görülmektedir. K2, “O konu da gayet iyiyim. Hatta insanların davranışlarını veyahut psikolojik anlamda ne düşündüklerini çok çabuk çözebiliyorum. Onlara o şekilde davranabiliyorum. Genel anlamda sıcakkanlıyım. İlişkim iyidir. Spor yaparım, resim çizerim. O konularda insanlarla ilişkilerim de gayet iyidir. O tür, okulda da mesela ya da başka sosyal bir yerde direkt insanlarla iletişime geçmeyi severim.” şeklindeki ifadesine bakıldığı

zaman sosyal ilişkilerinin iyi olduğu ve farklı ortamlarda da ilişkilerinin iyi olduğu görülmektedir.

4.2.1.2. Güvenli Erkekler

Güvenli bağlanan erkeklerin sosyal çevre ile ilişkileri incelendiğinde, sosyal çevreleriyle sıcakkanlı oldukları ve girdikleri ortamlara ayak uydurabilen ve ilişkilerini sürdürebilen bireyler oldukları görülmektedir. K3, “*Sosyal anlamda her ortama ayak uydurabilen bir insanım. Hiçbir arkadaşım da aramda bir problem yok. Hepsiyle de iyi geçinirim. Yani her ortama ayak uydurabilen adapte olabilen bir insanım. Arkadaşlık ilişkilerimde de iyiyim. Uzun olan arkadaşlıklarım da var. Uzun yıllar arkadaşlık yaptığım insanlarda olmuş.*” ifadesinde de görüldüğü gibi ortamlara ayak uydurabilen ve uzun süreli ilişkileri vardır. K4, “*Çabuk arkadaş yapan biri değilim ama biriyle tanıştığım zaman ona çabuk ısınabilen biriyim yani muhabbet edebilirim. Tanıştıktan sonra sürekli görüşebilirim. Yani geçmişte tanıştığım arkadaşlarımı çabuk unutmam. Telefonları bende olur. O şekilde yani ilişkiyi sürdürebilirim.*” Buna göre K4’ün de sıcakkanlı, ortamlara ayak uydurabilen ve kurduğu ilişkileri uzun süre devam ettirebildiği görülmektedir.

4.2.2. Güvensiz Bağlanan Çocuklar

Tablo 5: Güvensiz bağlanan çocukların sosyal çevre ile ilişki durumları

	K5	K6	K7	K8
Sosyal çevre ile ilişki	Yakın hissetme, Bazen çatışmalar mevcut	Asabiyet ve karşısındakini kırma	Açıklama yapmaktan kaçınmaktadır.	İlişkileri iyi, insanlar tarafında sevilme,

4.2.2.1. Güvensiz Kızlar

Güvensiz bağlanan kızların sosyal çevre ile ilişkilerinde, kendilerini başarılı bulmalarının yanı sıra yakın hissetme, çatışmalar, asabiyet ve karşısındakini kırma gibi durumlar görülmektedir. Bu durumların sosyal ilişkilerinde sorun teşkil etmediğini belirtmektedirler. K5, “*Başarılı buluyorum. Çünkü onlara yakın hissediyorum kendimi. Bazen bazı konularda kavga edebiliriz ama sonuçta olabilecek şeyler.*” ifadesine bakıldığı zaman kendini yakın hissetmesinin yanı sıra aralarında olan

çatışma durumlarını normal olarak görmektedir. K6, “*Aslında buluyorum ama bazen asabi olabiliyorum, kırabiliyorum karşımdakini. Genellikle sorun olmuyor, arkadaşlıklarım iyi.*” şeklinde verdiği cevaplara bakıldığında sosyal ilişkilerinde yaşadığı olumsuz durumları bir sorun olarak görmemektedir.

4.2.2.2. Güvensiz Erkekler

Güvensiz erkeklerin sosyal çevre ile ilişkileri incelendiğinde, sosyal ilişkileriyle ilgili çok fazla açıklama yapmadıkları görülmektedir. K7, “*Evet. İyi arkadaşlıklarım var.*” şeklinde cevap vererek sosyal çevre ile ilişkisi hakkında bilgi vermekten kaçındığı görülmektedir. K8, “*İnsanlarla ilişkilerim çok iyi. Çok kişide seviyor yani beni. O konuda başarılıyım yani.*” ifadesine bakıldığında, sosyal çevre ile olan ilişkisini iyi ve sevildiğini söyleyerek ne düzeyde bir ilişkisi olduğundan bahsetmemektedir.

4.3. AKADEMİK BAŞARI ALGISI

4.3.1. Güvenli Bağlanan Çocuklar

Tablo 6: Güvenli bağlanan çocukların akademik başarı durumları

	K1	K2	K3	K4
Akademik Başarı Algısı	Olduğu yerden daha iyi bir konumda olabileceğini düşünmektedir. bu yüzden kendini başarısız bulmakta.	Her şeyi yapabileceğine güveni var. Hemen sonuç alamadığı zaman sıkılmakta ve bu yüzden başarısız hissetmekte.	Akademik anlamda kendini pek başarılı bulmamakta	Yetersiz olduğunu düşünmekte, lise sürecinde düşüş yaşadığını söylemektedir.

4.3.1.1. Güvenli Kızlar

Güvenli bağlanan kızların akademik başarı algı durumlarına bakıldığı zaman özgüven ve daha iyiyi yapabilme düşüncesi bulunmaktadır. Daha iyi durumda olabileceklerini göz önünde bulundurarak kendilerini başarısız görmekteirler. K1, “*Şuan olduğum yerden daha iyisine gidebileceğimi düşünüyorum aslında. Hani eğer daha verimli bir çalışma yapsaydım daha verimli bir çalışma sergileseydim daha iyi bir yerde olurum. Şuan bu halimi göz önünde bulundurarak bulmuyorum.*” ifadesinde bulunmuştur. K1 Erzincan da Tıp okumaktadır.” K2, “*Bu konu da birazcık*

başarısız olduğumu hissediyorum. Hatta bunu kendime yediremiyorum. Çünkü her alanda her şeyi yapabileceğime sonsuz güveniyorum. Dersler konusunda da kendime çok güveniyorum. Ama bir türlü bi şey olmuyor yani sıkılıyorum. Çalışmaktan sıkılıyorum. Ya da bir hafta çalışıyorsam bunu hemen görmek istiyorum. Bundan dolayı kendimi başarılı bulmuyorum.” diyerek daha fazla potansiyeli olduğu ve bunu başaracak özgüvene sahip olduğu görülmektedir.

4.3.1.2. Güvenli Erkekler

Güvenli erkeklerin akademik başarı algı durumlarına bakıldığı zaman kendilerini yetersiz ve pek başarılı görmedikleri anlaşılmaktadır. K3, “Yani eğitim olarak eğitim de az çok yani pek de iyi değilim açıkçası ama okuldaki idarecilerle, öğretmenlerimle, arkadaşlarımla iyi geçiniyordum. Yani hepsiyle de aram iyi bi sıkıntım yok.” ifadesinde akademik anlamda kendini başarısız görmektedir. Bunun sebebi olarak da “Yani işte ağır gelen derslerim onlar sadece.” ifadesini kullanmıştır. K4 ise akademik anlamda kendini başarısız görmekte bunu da “dört senelik bi lise öğreniminin ardından biraz daha yetersiz olduğumu düşünüyorum. Onun öncesinde bi fen lisesi süreci yaşadım. Burada biraz düşüş yaşadığımı düşünüyorum. İşte bu sene biraz daha toparlanmaya çalıştım ama şuan da yetersiz buluyorum kendimi.” İfadesiyle belirtmektedir.

4.3.2. Güvensiz Bağlanan Çocuklar

Tablo 7: Güvensiz bağlanan çocukların akademik başarı durumları

	K5	K6	K7	K8
Akademik Başarı Algısı	Kendini güçlü hissetmekte, yapabileceğine inanmakta	Birine bağlı kalmak istememekte, bir meslek sahibi olmak istemekte buna bağlı olarak kendini başarılı bulmakta.	Normal. Yeni temel atmaya başlamış	Medrese başarısı Okul başarısızlığı

4.3.2.1. Güvensiz Kızlar

Güvensiz kızların akademik başarı algı durumlarına bakıldığı zaman kendini güçlü hissetme, yapabileceklerine inanma, meslek sahibi olma isteği ve birine bağlı kalmadan yaşama arzusu doğrultusunda kendini başarılı bulmaktadır. Görüşme de ise

K5, akademik anlamda kendini başarılı bulduğunu bunu da “*Kendimi güçlü hissediyorum. Yapabileceklerime inandığım için öyle yapabilirim yani. Güçlü hissediyorum yani kendimi, yapabilirim.*” ifadesiyle belirtmiştir. K6’da akademik anlamda kendini başarılı bulduğunu belirterek, “*Çünkü gelecekte kendime dair mesleğim olmasını istiyorum. Birine bağlı kalmak istemediğim için. Bunun için çalışıyorum da şuanda. Üniversite için.*” ifadesini kullanmıştır. Burada K6’nın akademik başarılı olduğundan çok akademik anlamda kendini başarılı olma isteğinin daha fazla ön plana çıktığı görülmektedir.

4.3.2.2. Güvensiz Erkekler

Güvensiz erkeklerin akademik başarı algı durumları incelendiğinde farklı durumlar görülmektedir. K7 akademik anlamda kendini normal bir düzeyde görmektedir. Bunu da “*Temelim olmadığı için matematik olsun, şey olsun ondan dolayı. Yeni yeni temel atmaya başladım.*” ifadesiyle belirtmiştir. Buradan K7’nin akademik başarı durumunun derslerdeki eksikliğinden dolayı düşük olduğu görülmektedir. K8 ise okul başarısının kötü olduğundan ama medrese eğitimi almaya başladığından ve bir süre başaramaması, bırakma girişimlerinin olduğundan bahsederek daha sonra tekrardan adapte olup medrese başarısında başarılı olduğundan bahsetmiştir. K8’in ifadesi ise “*Şimdi şu sosyal hayat bakımından dersiniz mesela okul anlamında; okulda fazla başarılı değildim. Türkçe olsun onlarda başarılıydım da diğer derslerde başarılı değildim. Bu yüzden kendimi medreseye verdim. Şuan daha çok başarılıyım. Medrese bakımından daha çok başarılıyım. Arapça bakımından, Arapçayı öğrendim Elhamdulillah. Şu 6-7 yıl zaman zarfında. Çoğu kitapları geçtim. Okul anlamında fazla başarılı değildim.*” şeklindedir. K8’in ifadesine de bakıldığı zaman okul derslerinde olan eksiklikleri onu bu alanda başarısız olmasına sebep olmuştur.

4.4.DİĞERLERİNE GÜVENME

4.4.1. Güvenli Bağlanan Çocuklar

Tablo 8: Güvenli bağlanan çocukların diğerlerine güvenme durumları

	K1	K2	K3	K4
Diğerlerine Güvenme	Zor güvenir, izler, test eder	Hareketler(davranışlar), hisler, zaman, anne baba düşüncesi	Uzun yıllar, yaşantılar, karşılıklı ilişki	Süreç, tavır, tutarlı davranış karşılıklı ilişki

4.4.1.1. Güvenli Kızlar

Güvenli kızların diğerlerine güvenme durumları incelendiğinde, izleme, test etme, zaman, hareketler(davranışlar) gibi durumlar ortaya çıktığı görülmektedir. K1 diğerlerine güvenme konusunda “*Genelde hani güvenilen bir insan olurum ama zor güvenirim. Hanii nasıl diyim, arkadaşlık başladıktan sonra böyle bi aylarca izlerim. Çok samimi davranırım böyle yakın arkadaş oluruz ama hani izlediğimi belli etmeden onları bi test ederim hani. Güvnebilecem mi güvenemiyecem miyim onları test ederim ondan sonra güvenirim.*” ifadesinde bulunarak güvenme sürecinde karşısındaki insanları test etme bu süreç zarfında yakın ilişkiler kurduğu görülmektedir. K1 bir başka ifadesinde “*Eğer ben ailemdeki olayı biriyle paylaşabiliyorsam ya da bir arkadaşımın olan problemi başka bir arkadaşına anlatabiliyorsam ona güveniyordumdur.*” diyerek diğerlerine güvenme ölçütünü bir şeyleri paylaşabilme durumu olarak nitelendirdiği görülmektedir. K2, “*Bu genelde insanların bana vermiş olduğu hareketlere bağlı. Yani onlarda hislerim bi de çok önemlidir benim için. İlk hissettiğim duygu benim için çok önemli. Ondan sonra zaten o bazı hareketleri yaptıkça ben ona güvenirim. Güven benim için yıllar geçtikçe daha bi kalıplaşan bir kavram oluyor diyim. Daha sağlamlaşan bir kavram oluyor. Güven duygusu ailemde önemli. Ailemde eğer tatmin ediyorsa o kişiyi destekliyorsa. Annemin babamın hislerine de güvenirim o konuda.*” ifadelerinde bulunarak diğerlerine güvenme konusunda hislerin, zamanın, davranışların ve aile gibi faktörlerin önemli bulunduğu görülmektedir.

4.4.1.2. Güvenli Erkekler

Güvenli erkeklerin diğerlerine güvenme durumlarına bakıldığında; zaman, yaşantılar, karşılıklı ilişki ve davranışların ön plana çıktığı görülmektedir. K3, “*Karşımdaki insana nasılsam onun da bana aynı şekilde davranmasını isterim. Bu da hemen olmuyor. Uzun yılların geçmesi lazım, olayların yaşanması lazım ki güvenini kazanabilesin. Yani o şekilde düşünüyorum.*” ifadesiyle diğerlerine güvenmenin zamana, olaylar karşısındaki davranışlarına ve davranışların karşılıklı olması gerektiğini düşündüğü görülmektedir. K4 ise; “*Onun güvenini kazanabilmek için onunla tam anlamıyla bir süreç yaşamam gerekiyor yani bi arkadaşlık süreci. O süreç içerisinde herhangi bir olay karşısındaki tavrına bakarım. Veya benim yanımda veya başka birinin yanında aynı sözcükleri kullanıp kullanmadığına bakarım. Dürüstlüğüne bakarım. O şekilde güvenini kazanmaya bakarım. Aynı şekilde onlarda bana belirli bir süreç içerisinde yaptığım hal ve hareketler karşısında onlarında aynı şekilde benim onların güvenini kazanacağına düşünürler.*” ifadelerinde bulunarak diğerlerine güvenmenin yine karşılıklı olduğunu düşündüğü, davranışları önemli bulduğunu ve belli bir sürenin ve yaşantının geçmesi gerektiğini düşündüğü görülmektedir.

4.4.2. Güvensiz Bağlanan Çocuklar

Tablo 9: Güvensiz bağlanan çocukların diğerlerine güvenme durumları

	K5	K6	K7	K8
Diğerlerine güvenme	Güvensizlik var. Karşılıklı ilişki, kendini güvende hissetmeme	Güvensizlik var, belli bir süre, tavırlar,	Güven yok, içime sindiği zaman	Çoğu kişiye güvensizlik, belli bir süre tanıdıktan ve tarttıktan sonra

4.4.2.1. Güvensiz Kızlar

Güvensiz kızların diğerlerine güvenme durumları incelendiğinde güvensizliğin hakim olduğu görülmektedir. K5, “*Ya bana güvenirler ama bir süre sonra yine güvensizlik oluyor. Benim onlara karşı oluyor. İnsanların güvenini kazanırım. Nasıl, onlara iyi davranarak mesela, onların kendi sırlarını kimseye söylemeyerek. Ben onlara böyle yaptıkça onlarda bana böyle yapıyor. Bazıları var öyle değil ama bazen de kendimi güvende hissetmiyorum onların arasında. Mesela verdiğim sırrın tekrardan ortaya çıkacağını biliyorum. O yüzden fazla güven yapmıyorum.*” ifadesine

bakıldığında diğerlerine güvenmenin karşılıklı ilişkilerden olduğunu belirttiği görülmekte ama diğerlerine karşı güvensizlik duygusu hakim. Diğerlerine karşı hep bir güvensizlik duygusu ön planda olduğu görülmektedir. K6, “*Aslında çevremdekiler bana güveniyor. Sırlarını verenlerde var arkadaşlarım tarafından ama kolay kolay güvenmiyorum. Çünkü öyle bir devirdeyiz ki güvenmek zor. O yüzden bir süre belli bir süre tanıdıktan sonra bana karşı durumuna göre güveniyorum aslında. Güven olursa her şey olur bence. Mesela zaman geçirmem lazım o kişiyi tanımam için, konuşmaları, hareketleri bana karşı tavrı çok önemli ona güvenmem lazım.*” ifadesinde diğerlerine karşı bir güvensizlik duygusunun hakim olduğu görülmekte, güvenmek için zaman ve davranışların gerektiğini düşündüğü görülmektedir.

4.4.2.2. Güvensiz Erkekler

Güvensiz bağlanan erkeklerde de diğerlerine karşı bir güvensizlik duygusu hakim olduğu görülmektedir. K7, “*Güvenim yok fazla. Tanıdığım zaman içime sindiği zaman.*” ifadesinde bulunarak diğerlerine karşı güvensiz olduğunu açıkça belirtmiş olduğu görülmektedir. K8’de “*Yani çoğu kişiye güvenmiyorum. Tam tanıdıktan sonra güvenirim, yoksa hemen güvenmem. Belli bir süre geçtikten sonra bakarım güvenirmiyim, güvenmez miyim diye ama insanların çoğu bana güveniyor.*” ifadesi incelendiğinde, diğerlerine karşı bir güvensizliğin olduğu, güvenmek için zamanın geçmesi gerektiği ve bu süre içerisinde karşısındakini tartma durumunun olduğu görülmektedir.

4.5.GÖRÜŞMEYE KATILMA İSTEĞİ

4.5.1. Güvenli Bağlanan Çocuklar

Tablo 10: *Güvenli bağlanan çocukların görüşmeye katılma isteği durumu*

	K1	K2	K3	K4
Görüşmeye Katılma İsteği	Görüşmeye katılma konusunda istekliydi. Ortak belirlenen zaman da görüşme gerçekleştirildi.	Görüşmeye katılma konusunda istekliydi. Ortak belirlenen zaman da görüşme gerçekleştirildi.	Bilgilendirme yapıldıktan sonra görüşmeye katılmaya istekli davrandı ama planlanan ortak zaman da görüşmelere katılmadı. En son görüşme yapılmak üzere çalıştığı iş yerine gidilip görüşme ancak o şekilde yapılmıştır.	Görüşmeye katılma konusunda istekliydi. Ortak belirlenen zaman da görüşme gerçekleştirildi.

4.5.1.1. Güvenli Kızlar

Güvenli kızlarla ön görüşme yapıldığı zaman görüşmeye katılma konusunda istekli olduklarını, araştırmacının istediği zaman görüşme yapabileceklerini belirtmişlerdir. Bunun üzerine araştırmacı ve katılımcılar tarafından belirlenen ortak zaman ve mekan belirlenerek görüşmeler yapılmıştır.

4.5.1.2. Güvenli Erkekler

Güvenli erkeklerle ön görüşme yapıldığı zaman görüşmeye katılma konusunda istekli olduklarını, ikisi içinde uygun bir zaman dilimi ve mekan belirlenerek görüşme yapılması kararlaştırılmıştır. Fakat K3, belirlenen görüşme saatine bir kaç defa katılmamıştır. Bunun üzerine araştırmacı tarafından çalıştığı yer ziyaret edilerek görüşme yapılmıştır.

4.5.2. Güvensiz Bağlanan Çocuklar

Tablo 11: Güvensiz bağlanan çocukların görüşmeye katılma isteği durumu

	K5	K6	K7	K8
Görüşmeye Katılma İsteği	Görüşmeye katılma konusunda istekliydi ancak iletişim ve görüşme yapılması konusunda aksaklıklar yaşandı. Okuduğu okul bir kaç defa ziyaret edilerek en son okul da öğrenciyle görüşme sağlandı.	Görüşmeye katılma konusunda istekliydi. Ortak belirlenen zaman da görüşme gerçekleştirildi.	Bilgilendirme yapıldıktan sonra görüşme yapma konusunda pek istekli olmadığını bu tür şeylerden çekindiğini belirterek görüşmeye katılmak istemediğini belirtmiştir. Araştırmacı tarafından görüşme için ikna edilmiş ama ses kaydını kabul etmemiştir.	Görüşmeye katılma konusunda istekliydi. Ortak belirlenen zaman da görüşme gerçekleştirildi.

4.5.2.1. Güvensiz Kızlar

Güvensiz kızlarla ön görüşme yapıldığı zaman görüşmeye katılma konusunda istekli olduklarını, katılımcı ve araştırmacı tarafından ortak belirlenen zaman ve mekanda görüşme yapabileceklerini belirtmişlerdir. Fakat K5 ile iletişim konusunda yaşanan aksaklıklar yüzünden belirlenen zaman diliminde görüşme gerçekleşmemiştir. Araştırmacı tarafından katılımcının okuduğu okul bir kaç defa ziyaret edilerek kendisine ulaşılmaya çalışılmıştır. En son okul idaresi tarafından öğrencinin okulda olduğu araştırmacıya bildirildiği zaman tekrar ziyaret edilerek

okulda katılımcı ile görüşme yapılmıştır. K6 ile belirlenen zaman da ve mekanda görüşme gerçekleştirilmiştir.

4.5.2.2. Güvensiz Erkekler

Güvensiz erkekler ile ön görüşme yapıldığı zaman K8 ile belirlenen zaman ve mekanda görüşme gerçekleştirilmiş olup K7 ile ön görüşme yapıldığı zaman görüşmeye katılmak istemediğini, bu tür şeyleri sevmediğini belirterek görüşme yapmaktan kaçınmıştır. Araştırmacı tarafından görüşme yapılması konusunda ikna edilmiş olup fakat görüşme esnasında ses kaydını kabul etmediğini belirtmiştir.

4.6. ANNE BABANIN AKRABA İLİŞKİSİ

4.6.1. Güvenli Bağlanan Çocuklar

Tablo 12: Güvenli bağlanan çocuklarda anne babanın akraba ilişkileri durumu

	K1	K2	K3	K4
Anne Babanın Akraba İlişkisi	Anne toparlayıcı, barıştırmacı Baba da aileye karşı küslükler var	Çok görüşen bir aile	Akrabalar arasında ufak çaplı problemler olmuş	İlişkileri iyi, geçmişte olanlar kırgınlık olarak kalıyor.

4.6.1.1. Güvenli Kızlar

Güvenli kızlarda anne babanın akraba ilişkileri incelendiğinde K1, “*Annem sürekli babamın ailesi ile çok iyi geçinmeye çalışır. Hani bir saygısızlık etmez yada bir sorun çıkarmaz. Babamın aile içinde tartışmalar küslükler oluyor annem genelde onları halletmeye yönelik böyle barıştırmaya yönelik davranır. Babam aynı şekilde yine annemin ailesine karşı sürekli gider gelir.*” şeklinde akraba ilişkilerini ifade etmiş akraba ilişkilerinde olan durumların aile tarafından onlara anlatılıp anlatılmadığı sorusu üzerine de “*Babam o konu da çok şey hani katı. Hiç bir şekilde bizim bilmemizi istemez, hani duymasınlar etmesinler, biz halledelim ondan sonra bilmesinler hani onların bilgisi olmasın diye düşünür. Annem biraz daha hani aramızda sır kalmasın, bizim bildiğimizi çocuklarda bilsin ama tabi bunu daha uygun bir dille anlatır bize. Hani çok büyük bi problem olmuşsa daha yumuşatarak aktarır bize.*” şeklinde ifade

etmiştir. K1'in ifadelerine bakıldığı zaman annenin daha toparlayıcı, barıştırmacı davranışlar sergilediği görülmektedir. K2, *“Bizim yanımızda dile getirmese bile, ister istemez duyuyoduk yani. Ya bu mutlaka duyuluyodu aile içerisindeyiz, bizim aile çok görüşen kişilerdi. Ve hala da çok görüşüyorlar. Ama mutlaka duyuyoduk.”* ifadesiyle aile içerisinde olumsuzlukların olduğunu ama bu durumların onların yanında konuşmadığını buna rağmen akraba ilişkilerinin devam ettiği görülmektedir.

4.6.1.2. Güvenli Erkekler

Güvenli erkeklerde anne babanın akraba ilişkileri incelendiğinde, geçmişte bazı problemlerin olduğu bunların da çok fazla sorun teşkil etmediği ilişkilerinin yine devam ettiği görülebilmektedir. K3, *“Yani elbette vardır, var yani. Kardeşleri arasında, dayılarım ve teyzelerim arasında olurdu. Ufak çaplı problemleri olmuştur herkesin de yani her ailede de olduğunu düşünüyorum. Ama öyle çok büyük bir problemimiz yok.”* ifadesiyle aileler arasında ufak çaplı problemlerin normal olduğunu ve her ailede olabileceğini belirttiği görülmektedir. K3'e anne babanın akraba ilişkilerine olan tepkisi sorulduğunda *“Yok hayır, ben herkese karşı aynıyım yani o bana nasılsa ben de ona aynı ölçüde yaklaşıyorum veya başkasına karşı yapmış olduğu bir hatadan davranıştan ötürü de ona hiçbir zaman başka bir bakış açısıyla bakmadım yani. Yani önceden olduğum gibiyim yani her zaman eskisi gibi davranmışımdır.”* İfadesi incelendiğinde anne babanın akraba ilişkilerinin katılımcı tarafından davranış değişikliğine sebep olmadığı ve katılımcının bu olumsuz durumdan etkilenmediği görülmektedir. K4 akraba ilişkilerinde küslük ve dargınlık durumlarına *“Yok diyebiliriz yani. Geçmişte olan küskünlükleri bazen anlatabilirlerdi kırgınlık olarak kalır yani. Tam olarak şey olmaz.”* ifadesiyle cevap vermiştir. K4'ün ifadesi incelendiğinde anne babanın akraba ilişkilerinden çok bahsetmediği, geçmişte olanlarında bir kırgınlık olarak kaldığı görülmektedir. K4 anne babanın akraba ilişkilerine olan tepkisi sorulduğunda *“İlk başta tabi ki sinirlenme durumu olabiliyor. Ama ailem, bunu aileme yansıttığım zaman ailemin bana verdiği olumlu yanıtla bende o karşıt görüşü bitirmiş oluyorum.”* şeklinde cevap vererek ailenin oluşabilecek olumsuz durumu ortadan kaldırdığı görülmektedir.

4.6.2. Güvensiz Bağlanan Çocuklar

Tablo 13: Güvensiz bağlanan çocuklarda anne babanın akraba ilişkileri durumu

	K5	K6	K7	K8
Anne Babanın Akraba İlişkisi	Akraba ilişkilerinde küslükler var. Mesafeli davranmaktadır.	Hala ile küslük varmış barışmışlar. Akraba ilişkilerinde aileye bağımlı.	İyi olduğunu söylemekte.	Geçmişte küslük var şimdi barışmışlar.

4.6.2.1. Güvensiz Kızlar

Güvensiz kızlarda anne babanın akraba ilişkilerine bakıldığı zaman küslüklerin olduğu ve kızların akraba ilişkilerinde aileye bağlı olduğu tespit edilmiştir. K5, *“Babamın amcası mıdır abisi mi ne, öyle bir akrabasıyla bir kavgalığı var. Hatta şuanda da konuşmuyorlar pek fazla.”* şeklinde durumu ifade etmiş, anne babanın akrabaları ile olan tepkisine ise; *“Baba nasıl davranıyorsa sende ona göre davranıyorsun. Mesela benim annem nasıl davranıyorsa millete ben de öyle davranırım. Çünkü annem hep bana söyler.”* şeklinde ifade ederek akraba ilişkilerinde aileye bağımlı olduğu görülmektedir. K6, *“Vardı aslında kısa bir önce babam tarafından dolayı ama iki senedir barıştılar. Yani şuanda aramız iyi bayağı. Halamla küstük yani şimdi barıştılar. Yani kuzenim kaçırıldı. Onun şeyi.. bizim evimiz onun başlık parası olarak verildi. Ondan dolayı babamla annem biraz kırgındılar ama şimdi barıştılar.”* ifadeleriyle akraba ilişkilerini belirtmiş olup bu ifadelerine bakıldığı zaman da yaşanan olayların anne baba arasında da olumsuz etkiler ortaya çıkardığı görülmektedir. Ayrıca katılımcı anne babanın akraba ilişkilerine olan tepkisine *“Yani halama karşı biraz vardı. Çünkü yani akrabaydı sonuçta. Ama şimdi o kadar değil. Çünkü değişti kendisi de. Bize karşı tutumu iyi o yüzden de bizimde ona karşı bir şeyimiz yok. Kin falan tutmuyor şuanda.”* şeklinde cevap vererek akraba ilişkilerinde aileye bağımlı olduğu görülmektedir.

4.6.2.2. Güvensiz Erkekler

Güvensiz erkekler de anne babanın akraba ilişkileri sorulduğunda K7 tarafından pek fazla bilgi verilmemiş olup *“Vallah şuan yok. Bizim şuan akraba ilişkilerimiz çok iyi. Önceden olduysa bilmiyorum ama şuan yok.”* şeklinde cevap vererek geçmişte olan

olaylardan haberdar olmadığı şuan için de herhangi bir problemin olmadığı görülmektedir. K8 anne babanın akraba ilişkilerine “Önceden vardı da şuan daha iyi. Şuan barıştılar.” şeklinde cevap vererek bu durumların “Aile içinde çok konuşuluyordu ve bizde etkileniyorduk. Belli bir süre sonra geçti.” diye ifade etmiştir. Anne babanın akraba ilişkilerinde olan tutumu sorulduğunda “Mesela yanlış bir şey yaptıklarında aileme karşı bende kin almaya çalışıyordum yani kin alıyordum daha doğrusu. Sonradan bakıyorum gelip özür diliyor o kin hepsi giderdi.” şeklinde cevap vererek aileye bağımlı olduğu, aile ile paralel hareket ettiği anlaşılmaktadır.

4.7. ANNE BABAYA YAKINLIĞI

4.7.1. Güvenli Bağlanan Çocuklar

Tablo 14: Güvenli bağlanan çocuklarda anne yakınlığı durumu

	K1	K2	K3	K4
Anne Yakınlığı	Anneye bağımlı, anneye sıkı ilişkiler mevcut.	Anne destekleyici	Özellikle anneye dair herhangi bir açıklama yapmamakta. Sıkıntılı durumlarda yanında görmek istemektedir.	Anneye dair herhangi bir yakınlıktan bahsetmemiştir. Ailesi ile genel olarak ilişkilerinin iyi olduğunu belirtmiştir.

4.7.1.1. Güvenli Kızlar

Güvenli kızlarda anneye yakınlık durumuna bakıldığında kızların anneye iyi ilişkilerinin olduğu görülmektedir. Anneye bağımlılığın, anneye sıkı ilişkilerin olduğunun ve annenin destekleyici olduğu görülmektedir. K1 “Anneme çok bağılıyım. O yüzden sürekli hani birinci sınıf olmama rağmen gidip geliyorum buraya. Çok özlemiyorum çünkü. Annemle çok sıkıyım yani ona çok bağılıyım.” ifadesiyle anneye olan bağımlılığını açıkça görebilmekteyiz. K2 ise “Annem de hiçbir zaman bana hiç bir konuyu yapamayacağını söylemedi. Küçükken bile öyleymiş. Bi konuyu yapama anne ben bunu yapamam diyomuşum, kesinlikle yaparsın diyormuş. Öyle beni bir özgüvenim var yani o konu da. Ebeveynlerle aram gayet iyi.” ifadesiyle annenin destekleyiciliğinden bahsettiği görülmektedir.

4.7.1.2. Güvenli Erkekler

Güvenli erkeklerde anneye olan yakınlık durumuna bakıldığında, genel olarak anneye dair herhangi bir yakınlıktan söz etmemişlerdir. Anne baba durumları ile ilgili sorulara da aile ilişkisi bağlamında cevap vermişlerdir.

4.7.2. Güvensiz Bağlanan Çocuklar

Tablo 15: Güvensiz bağlanan çocuklarda anne yakınlığı durumu

	K5	K6	K7	K8
Anneye Yakınlığı	Arkadaşlarıyla olan çatışmaları sonucu anneye daha yakın olmaya başladığını ifade etmektedir.	Arkadaş gibi, annenin davranışlarıyla paralel hareket etmektedir.	Anneye dair herhangi bir yakınlıktan bahsetmemiştir.	Anneye dair herhangi bir yakınlıktan bahsetmemiştir.

4.7.2.1. Güvensiz Kızlar

Güvensiz kızların anneye olan yakınlığı ile ilgili durumları incelendiğinde, katılımcılar arasında farklılıklar görülmektedir. K5 anneye olan yakınlığını arkadaşlarıyla olan ilişkileri üzerinden belirterek “*Annem gezme deyince ben geziyordum. Bu sefer bitirince hem anneme yaklaşmış oluyorum hem de onun kirli işlerinden uzaklaşmış oldum.*” şeklinde ifade etmiştir. Burada da K5’in anne ile yakınlığında problemler yaşadığı görülmektedir. Buna karşılık K6 anneye arkadaş gibi olduklarından bahsetmekte ve diğerlerine karşı annenin gösterdiği veya davrandığı şekilde hareket ettiği görülmektedir.

4.7.2.2. Güvensiz Erkekler

Güvensiz erkeklerde anneye olan yakınlık durumuna bakıldığında, genel olarak anneye dair herhangi bir yakınlıktan söz etmemişlerdir. Anne baba durumları ile ilgili sorulara da aile ilişkisi bağlamında cevap vermişlerdir. Buradan da anneye dair bir kaçınmanın olabileceği düşünülmektedir.

4.8. ANNENİN RAHATLATICILIĞI

4.8.1. Güvenli Bağlanan Çocuklar

Tablo 16: Güvenli bağlanan çocuklarda anne rahatlatıcılığı durumu

	K1	K2	K3	K4
Annenin Rahatlatıcılığı	Her sıkıntılı durumda anneyi yanında görmek istemekte ve anneye yaşadığı her olayı anlatmaktadır.	Anne destekleyici davranışlarıyla olumsuz durumlar karşısında rahatlatıcı olmaktadır.	Annenin herhangi bir rahatlatıcılığından bahsetmemiştir.	Annenin herhangi bir rahatlatıcılığından bahsetmemiştir.

4.8.1.1. Güvenli Kızlar

Güvenli kızlarda anne rahatlatıcılığı incelendiğinde, anne destekleyici bir durumda olup anneyi sıkıntılı durumlarında yanlarında görmek istedikleri bu anlamda da annenin rahatlatıcılığı görülmektedir. K1, “*Annemi. Hani başıma bir şey geldiğinde telefona direkt sarılırım zaten. Bugün böyle oldu, napmalıyım, nasıl yapmalıyım. Hem akıl alma anlamında hem de kendimi rahatlama anlamında.*” ifadesinde annenin rahatlatıcılığından bahsetmektedir. K2 ise, “*Annem de hiçbir zaman bana hiç bir konuyu yapamayacağımı söylemedi. Küçükken bile öyleymiş. Bi konuyu yapama anne ben bunu yapamam diyomuşum, kesinlikle yaparsın diyormuş. Öyle beni bir özgüvenim var yani o konu da.*” ifadesinde annenin destekleyici oluşu ile bir rahatlama olduğunu ve bu rahatlamanın katılımcıya bir özgüven aşıladığı görülmektedir.

4.8.1.2. Güvenli Erkekler

Güvensiz erkeklerde annenin rahatlatıcılığı durumuna bakıldığında, anneye dair bir rahatlatıcılıktan bahsetmemektedirler.

4.8.2. Güvensiz Bağlanan Çocuklar

Tablo 17: Güvensiz bağlanan çocuklarda anne rahatlatıcılığı durumu

	K5	K6	K7	K8
Annenin Rahatlatıcılığı	Arkadaşlarıyla ilişkileri iyi olduğunda anneye çatıştığını bozulduğunda anneye yakınlaştığını ifade etmiştir.	Her durumda onu yetiştirdikleri için anne ve babanın yanında güvende olduğunu söylemektedir.	Annenin herhangi bir rahatlatıcılığından bahsetmemiştir.	Annem babam.Çok güvenirim yani sıkıntılı anlarımda.

4.8.2.1. Güvensiz Kızlar

Güvensiz kızlarda annenin rahatlatıcılığı durumuna bakıldığından güvenli kızlara nazaran özel olarak annenin rahatlatıcılığı durumundan bahsedilmemektedir. Fakat sıkıntılı durumlarda anneyi yanında görmek istemekte, onların yanında kendini güvende hissettiklerini söylemektedirler. K6 ebeveyn rahatlatıcılığını şarta bağlamıştır.

4.8.2.2. Güvensiz Erkekler

Güvensiz erkeklerde annenin rahatlatıcılığı durumuna bakıldığında, anneye dair bir rahatlatıcılıktan bahsetmemektedirler.

4.9.ANNEDEN KAÇMA UZAKLAŞMA İSTEĞİ

4.9.1. Güvenli Bağlanan Çocuklar

Tablo 18: Güvenli bağlanan çocuklarda anneden kaçma uzaklaşma isteği durumu

	K1	K2	K3	K4
Anneden Kaçma Uzaklaşma İsteği	Anneden kaçma isteğinden ziyade anneye bağlılığından bahsetmektedir.	Anneden kaçma veya uzaklaşmaya dair herhangi bir durum yoktur. Her durumda annenin desteğinden bahsetmektedir.	Anneden kaçma veya uzaklaşmaya dair herhangi bir durumdan bahsetmemiştir.	Anneden kaçma veya uzaklaşmaya dair herhangi bir durumdan bahsetmemiştir.

4.9.1.1. Güvenli Kızlar

Güvenli kızlarda anneden kaçma veya uzaklaşma durumları incelendiğinde, anneden kaçma veya uzaklaşma isteğinden çok anneye bağlılık görülmektedir. Annenin rahatlatıcılığı durumunda ki ifadelerden de güvenli kızların anneye olan bağlılıkları ve annenin destekleyiciliğini görebilmekteyiz.

4.9.1.2. Güvenli Erkekler

Güvenli erkekler de anneden kaçma uzaklaşma isteği durumu incelendiğinde, anneye ilgili diğer durumlarda görüldüğü gibi burada da anneden kaçma uzaklaşma ilgili herhangi bir ifade bulmamıştır.

4.9.2. Güvensiz Bağlanan Çocuklar

Tablo 19: Güvensiz bağlanan çocuklarda anneden kaçma uzaklaşma isteği durumu

	K5	K6	K7	K8
Anneden Kaçma Uzaklaşma İsteği	Arkadaşlarıyla arası iyiyken anne ile çatışmakta, annenin söylemleri doğrultusunda hareket etmemekte	Anneden kaçma veya uzaklaşmaya dair herhangi bir durumdan bahsetmemiştir.	Anneden kaçma veya uzaklaşmaya dair herhangi bir durumdan bahsetmemiştir.	Anneden kaçma veya uzaklaşmaya dair herhangi bir durumdan bahsetmemiştir.

4.9.2.1. Güvensiz Kızlar

Güvensiz kızlarda anneden kaçma uzaklaşma durumu incelendiğinde; K5, arkadaşlarıyla arası iyiyken anne ile çatışmakta olduğu, annenin söylemleri doğrultusunda hareket etmediği görülmektedir. K5, *“Onun kendi sorunları yüzünden. Nasıl desem, çıktığı var kızın hani çıktığı içinde ben ona fazla yardım ediyordum, e tabi bu yardımları mı çok farklı görüyordu. Gözünde fazla büyütüyordu. Bende onunla fazla ilerledikçe ailemle sorun yaşıyordum. Annem gezme deyince ben geziyordum. Bu sefer bitirince hem anneme yaklaşmış oluyorum hem de onun kirli işlerinden uzaklaşmış oldum.”* ifadesinde (“onun” diye bahsettiği kişi, ilişkisini sonlandırdığı bir arkadaşından bahsetmektedir.) arkadaşlık ilişkileri ile anne ilişkileri arasında bir çatışma olduğu açıkça görülmektedir. Bu da K5’in anneden uzaklaşma durumlarının olduğunu göstermektedir. K6 ise anneden kaçma veya uzaklaşmaya dair herhangi bir ifade bulunmamıştır.

4.9.2.2. Güvensiz Erkekler

Güvensiz erkekler de anneden kaçma uzaklaşma isteği durumu incelendiğinde, anneyle ilgili diğer durumlarda görüldüğü gibi burada da anneden kaçma uzaklaşma ilgili herhangi bir ifadede bulunmamıştır.

4.10. SIKINTILI DURUMLARDA DİRENÇ

4.10.1. Güvenli Bağlanan Çocuklar

Tablo 20: Güvenli bağlanan çocuklarda sıkıntılı durumlara direnç durumu

	K1	K2	K3	K4
Sıkıntılı durumlara direnç	Kafaya takma, paylaşmaz, kendi içinde çözmeye çalışır, üstesinden gelir	Sporla destek, ne yapacağını sonuçlarıyla düşünme, sinir kontrolü, üzüntü durumunda rol yapamam.	İçe kapanık, susmayı tercih etmekte.	Sabretmeyi denemekte. Sıkıntı birinden kaynaklıysa konuşmayı tercih etmekte.

4.10.1.1. Güvenli Kızlar

Güvenli kızlarda sıkıntılı durumlara karşı direnç gösterme konusunda K1'in "Ya başarılı buluyorum aslında. Tek sıkıntım kafama çok fazla takarım. İçime çok fazla atarım. Hani dışarıya çok fazla yansıtımam. Birileriyle çok fazla paylaşmam. Kendi içimde çözmeye çalışırım. Şimdi ilk önce çok büyütürüm, sonra kendimi sakinleştiririm, sonra çözüm yolu üretirim bu şekilde başa çıkarım." ifadesi incelendiğinde sıkıntılı durumlara karşı direnç gösterdiği, bu durumlarla başa çıktığı ama bu durumu kimseyle paylaşmadan kendi başına çözmeye çalıştığı görülmektedir. K2'nin "Duyusal konuda gitmiş olduğum spor dalı bana çok yardımcı oluyor, aikido'ya gidiyorum. Meditasyon ayrıca yoga bu aikido'nun içerisinde bulunuyor. Ekstradan ailemin de verdiği bir terbiye var o konuda. Hani sinirlendiğim zaman direkt eşyaları böyle atıp savurmaktansa otururum, nefes alırım, ne yapıp ne yapmayacağımı düşünürüm. Şuan da ne tür bir şey yaparsam benim için iyi olur ya da iyi olmaz diye düşünürüm. O konuda başarılı buluyorum ama çok fazla üzüldüğüm zaman sinir konusunda kendimi kontrol edebiliyorum ama üzüldüğüm zaman aşırı bir çöküntü oluyor ve bu insanlar tarafından fark ediliyor. Çünkü normalde çok neşeli çok herkese enerji saçarım. Ama çok üzgün olmasam bile bunu yaparım. Hafif üzüntüm varsa bile bunu yapabilirim, insanlara çok belli etmem. Ama eğer çok üzgünsem orda rol yapamıyorum." ifadesi incelendiğinde ise, sıkıntılı durumlara karşı direnç gösterdiğini bunu da yapmış olduğu spor dalından aldığı destek ve aileden almış olduğu davranışlarla başardığı görülmektedir.

4.10.1.2. Güvenli Erkekler

Güvenli erkeklerde sıkıntılı durumlara karşı direnç gösterme konusunda K3, “Daha çok içime kapanık bir insanımdır. Yani dışa da vururum yansıtırım biraz ama yani içime atıp yerime oturup susmayı tercih ediyorum. Yani o şekilde bir yapım var.” İfadesiyle sıkıntılı durumlar karşısındaki davranış biçiminden bahsetmiş, “Yani yerine göre değişiyor. Arkadaşlarımdan, ailemden veya çevremden de yardım almışlığım olmuştur.” ifadesiyle de bu durumlar karşısında sıkıntılı durumlarda çevresinden destek aldığı görülmektedir. K4 ise “başarılı bulmuyorum fakat sabretmeyi denerim. Biraz sabırsız bir yapım olduğu için başarılı bulmuyorum.”, “O an için önce sabretmeyi denerim. Karşımdakiyle konuşmayı o şekilde yani. Duruma göre değişebilir.” ifadeleriyle sıkıntılı durumlar karşısındaki davranışlarından bahsetmekte, bu ifadelerine bakıldığı zaman K4’ün sıkıntılı durumlar karşısında sabrederek ve yaşadığı problemin üzerine giderek çözümlenmeye çalıştığı görülmektedir.

4.10.2. Güvensiz Bağlanan Çocuklar

Tablo 21: Güvensiz bağlanan çocuklarda sıkıntılı durumlara direnç durumu

	K5	K6	K7	K8
Sıkıntılı durumlara direnç	Ağlamakta	Ağlamakta, içe kapanık	Sinirlenmekte, çabuk unutmakta	Belli etmemeye çalışmakta, paylaşmaz, köşeye geçip geçmesini beklemekte

4.10.2.1. Güvensiz Kızlar

Güvensiz kızlarda sıkıntılı durumlarla başa çıkma konusu incelendiğinde, karşılaştıkları bir sıkıntılı durumda direnç gösteremeyip ağlamaktadırlar. K5, “Güçlü görüyorum. Bence başa çıkabilirim.”, “Ağlarım, duygusal şeyde ağlarım. Kendimi tutamazsam ağlarım.” ifadeleriyle sıkıntılı durumlar karşısında kendini başarılı bulmakla beraber bu durumlara direnç gösteremeyip ağladığı görülmektedir. K6’nın “herkesin olduğu gibi ağlıyorum. Daha sonra yani içe kapanığımdır. Kendimi belli etmemeye çalışırım ama yine de belli oluyor bazı şeyler.” ifadesi incelendiğinde de aynı durum görülmektedir. K6’da sıkıntılı durumlar karşısında ağlamakta ayrıca herkesin bu davranışı gösterdiğini düşündüğü görülmektedir.

4.10.2.2. Güvensiz Erkekler

Güvensiz erkeklerde sıkıntılı durumlara karşı dirençleri incelendiğinde, kendilerini başarılı buldukları görülmektedir. K7, “Başarılı buluyorum. Çabuk unutturum. Sinirlenirim.” İfadesini vermiştir. Burada K7’nin sıkıntılı durumlarda sinirlenerek kendine hakim olmadığı ama belli bir süre sonra unuttuğu görülmektedir. Buna karşılık olarak K8 ise “Yani başarılıyım da hani kimseye belli etmemeye çalışırım, devamlı içime atarım. Hiç kimseye de söylemem ne olduğunu. Devamlı kendi köşemde oturur aklımdan çıkmaz ama belli bir süre sonra gider. Kimseye de söylemem yani. Kimseye de şöyle oldu böyle oldu, ailevi durumları da kimseye söylemem.” ifadesiyle sessiz kalmakta, bir süre aklımdan çıkarmamakta bu durumu kendi içine atarak yaşamaktadır.

4.11. SIKINTILI DURUMLARDA ÇÖZÜM ODAĞI

4.11.1. Güvenli Bağlanan Çocuklar

Tablo 22: Güvenli bağlanan çocuklarda sıkıntılı durumlarda çözüm odağı durumu

	K1	K2	K3	K4
Sıkıntılı durumlarda çözüm odağı	Anne, baba ve arkadaş	Anne, baba, kardeşler, arkadaşlar ve öğretmen	Öncelik anne ve baba bazen de arkadaşlar.	Ailem, en yakın arkadaşlarım. Güvenebildiğim en yakın arkadaşlarım.

4.11.1.1. Güvenli Kızlar

Güvenli kızlar sıkıntılı durumlarda çözüm odağı olarak genelde anneyi görmüşlerdir. Anneden sonra arkadaşları gelmektedir. Şöyle ki K1, “Annemi. Yine aynı şekilde babamı da. Ama daha çok annemi bir de çok yakın bir arkadaşım var Nurdem. Hani yıllardır bir aradayız aynı şekilde onu. Hani başıma bir şey geldiğinde telefona direkt sarılırım zaten. Bugün böyle oldu, napmalıyım, nasıl yapmalıyım. Annem ve en yakın arkadaşım o yüzden.” ifadesiyle de sıkıntılı durumlarda anne ve arkadaşı çözüm odağı olarak bulunduğu görülmektedir. K2 ise “Yeri gelir babamı görmek isterim, yeri gelir annemi görmek isterim, yeri gelir kardeşlerimi görmek isterim, yeri gelir bi öğretmenimi bile görmek isteyebilirim. Bu konudan konuya göre değişebilir ya da o anki ruh halime göre de değişebilir. Arkadaşlarımdan da birini

görmek isteyebilirim.” ifadesinde çözüm odağı olarak sıkıntı yaşadığı durumlara göre farklı çözüm odakları bulunduğu görülmektedir.

4.11.1.2. Güvenli Erkekler

Güvenli erkeklerde sıkıntılı durumlarda çözüm odağı olarak anne, baba ve arkadaşlar bulunmaktadır. K3, “*Öncelikle ailemin olması önemli benim için işte annem, babam, arkadaşlarım. Onun haricinde de yani bir şeye ihtiyacım olduğunda annem babam gelir öne.*” sıkıntılı durumlarda anne, baba ve arkadaşları yanında görmek istemekte ama öncelik anne ve babanın olduğu görülmektedir. K4, “*Ailem, en yakın arkadaşlarım. Güvenebildiğim en yakın arkadaşlarım.*” İfadesinde ailenin ve yakın arkadaşlarıyla sıkıntılı durumlarını paylaştığı ve onlarında bu durumlarda destek olduğu görülmektedir.

4.11.2. Güvensiz Bağlanan Çocuklar

Tablo 23: Güvensiz bağlanan çocuklarda sıkıntılı durumlarda çözüm odağı durumu

	K5	K6	K7	K8
Sıkıntılı durumlarda çözüm odağı	Annem ve ablam.	Annem babam	Babam Abim Arkadaş çevremde hiç olmadı.	Annem babam

4.11.2.1. Güvensiz Kızlar

Güvensiz kızlarda sıkıntılı durumlarda çözüm odağı olarak genelde aile bireyleri görülmektedir. K5, “*Annemi çok güvende hissedirim bir de ablam.*” ifadesinde bulunmuş olup ifadesi incelendiğinde aile bireylerinden çözüm odağı oluşturmaktadır. K6 ise “*Annem babam olduğunda kendimi daha güvende hissedirim. Çünkü onlar beni yetiştirdi, onların yanında büyüdüm. O yüzden onların olmasını daha çok isterim yani.*” ifadesiyle aileye olan bağımlılığı sıkıntılı durumlarda çözüm odağı noktasında da görülebilmektedir.

4.11.2.2. Güvensiz Erkekler

Güvensiz erkeklerde sıkıntılı durumlarda çözüm odağı olarak da yine aile bireyleri görülmektedir. Diğerlerine karşı güvensizlik, sosyal ilişkilerde olan

problemlerden kaynaklı olarak sıkıntılı durumlarda çözüm odağı aile dışında görülmemektedir. K7, “*Babam tabii. Abim. Arkadaş çevremde hiç olmadı.*” İfadesinde arkadaş çevresinde çözüm odağı olarak kimseyi görmediğini açıkça belirttiği görülmektedir. K8, “*Annem babam. Çok güvenirim yani sıkıntılı anlarımda.*” İfadesinde aile bireylerine güvendiğinden kaynaklı bir çözüm odağı olarak görme durumu bulunmaktadır. Diğerlerine karşı bir güvensizlik durumu olduğundan sıkıntılı durumlarda çözüm odağı olarak, güven duygusu üzerinde diğerlerini biz çözüm odağı olarak görmediği anlaşılmaktadır.

4.12. LİDERLİK

4.12.1. Güvenli Bağlanan Çocuklar

Tablo 24: *Güvenli bağlanan çocuklarda liderlik durumu*

	K1	K2	K3	K4
Liderlik	Liderlik var, doğaçlama, yönlendirme	Liderlik yok, düşünceleri söylemede çekinmez	Öncü, yük yüklenmekte.	Liderlik yok, yön veren doğruya iletebilen

4.12.1.1. Güvenli Kızlar

Güvenli kızlarda liderlik durumları incelendiğinde, K1’in “*Liderlik vasfım var. Genellikle hani böyle doğaçlama bir şekilde böyle yönetme şeyim oluyor anlayışım oluyor. Hani böyle hadi buraya gidelim diyen kişi genelde ben olurum sürekli ya da hadi şunu yapalım, hadi bu planı uygulayalım diyen kişi ben olurum genelde.*” ifadesine bakıldığından doğaçlama davranışları sonucu sosyal çevresine liderlik yaptığı görülmektedir. K2 ise “*Liderlik tavrım yoktur da, genellikle fikirlerimi ortaya direkt sererim yani. Eğer mantıklıysa o anda çevre buna uyumluysa herkesin kabullenebileceğini düşünüyorsam fikirlerimi öne sürmekten çekinmem.*”, “*Genellikle herkese psikolojik anlamda bir destek veriyorum.*” ifadeleriyle liderlik yönünün bulunmadığını söylese de sosyal çevresi içerisinde çekingen bir durumda bulunmadığı yeri geldiğinde yönlendirici olabildiği görülmektedir.

4.12.1.2. Güvenli Erkekler

Güvenli erkeklerde liderlik yönü incelendiğinde, K3 “*Omzumda ufak bir şey olsa da hep öncü olmaya çalışmışım hep yükü yüklenmişimdir omuzlarıma.*” ifadesinde liderlik vasfının olduğu ve aldığı sorumluluklarla da bu liderliği üstlendiği görülmektedir. K4 ise “*arkadaş çevresinde konumum lider bi konumda bulunmuyorum ama arkadaşlarıma yön veren bi kişiliğim var. Hata yaptıkları zaman onları doğruya iletebilirim.*” ifadesi incelendiği zaman liderlik yönünün bulunmadığını söylese de sosyal çevresi içerisinde çekingen bir durumda bulunmadığı yeri geldiğinde yönlendirici olabildiği görülmektedir.

4.12.2. Güvensiz Bağlanan Çocuklar

Tablo 25 Güvensiz bağlanan çocuklarda liderlik durumu

	K5	K6	K7	K8
Liderlik	Liderlik yok, ortak kararlar var.	Çekingen taraf,	Ortak kararlar	Duruma göre liderlik var

4.12.2.1. Güvensiz Kızlar

Güvensiz kızlarda liderlik durumu incelendiğinde sosyal çevreleri içerisinde çekingen durumda oldukları görülmektedir. K5’e “*Sosyal çevrende yönlendirmede bulunuyor musun veya liderlik vasfın var mı?*” sorusu yöneltildiğinde “*Yok, öyle fazla ilerlemiyorum. Ortak yapıyoruz.*” ifadesinde bulunarak çekingen olduğu ve liderlik vasfının olmadığı görülmektedir. K6’nın “*Aslında ben genellikle çekingen tarafım. Arkadaşlarım baskın taraf oluyor.*” ifadesinde ise çekingen olduğu ve sosyal çevresi içerisinde diğerlerinin baskınlığını kabul ettiği açıkça görülmektedir.

4.12.2.2. Güvensiz Erkekler

Güvensiz erkeklerde liderlik durumu incelendiğinde ise, K7 “*Liderlik vasfım yoktur. Bir şey yapıldığında danışılır. Ortak kararlar alınır.*” ifadesinde bulunmuş ve buradan da sosyal çevrede bir baskınlığı ve liderlik vasfının olmadığını söyleyebiliriz. K8 ise “*Ortaokulda biraz vardı. Şimdi artık neye göre olduğu güzel bir şey midir kötü bir şey midir? Güzel bir şey olsa liderliği üste alırız.*” ifadesi incelendiğinde liderlik

ifadesini “sorumluluk alma” gibi algıladığı anlaşılmaktadır. K8 liderlik ile ilgili net bir cevap verememiştir.

4.13. SORUMLULUK DUYGUSU

4.13.1. Güvenli Bağlanan Çocuklar

Tablo 26: Güvenli bağlanan çocuklarda sorumluluk duygusu durumu

	K1	K2	K3	K4
Sorumluluk duygusu	Sorumluluk alırım Yani getirdiğimi düşünüyorum	Evet yerine getiriyorum	Yani getiriyorum elbette. hep yükü yüklenmişimdir omuzlarıma.	Elimden geldiğince yerine getirmeye çalışıyorum

4.13.1.1. Güvenli Kızlar

Güvenli kızlarda sorumluluk duygusu incelendiğinde, sorumluluk aldıkları ve yerine getirdikleri görülmektedir. Güvenli kızlarda aile içerisinde olan sorumluluklarına bakıldığı zaman bu sorumlulukların kardeşlerine bakmak ve onlara rehberlik etmek olduğu görülmektedir. K1 arkadaş çevresinde ve aile içerisinde aldığı sorumlulukları yerine getirdiğini aile, içerisinde ki sorumluluğunu “*Kardeşim benden bir yaş küçük olduğu için ona yol göstermem gerektiği bilincindeyim. Yine aynı şekilde 9 yaşında bir kardeşim var. Ona da yine yol göstermem gerektiğini, başarı yönünden ona bi yön göstermem gerektiğini düşünüyorum. Ablalık vasfımın bu olduğunu düşünüyorum.*” sözleriyle ifade ederek sorumluluklarının bilincinde olduğunu ve yerine getirmeye çalıştığını görebilmekteyiz. K2 “*Ailenin en büyük çocuğu benim. İki tane kardeşim var. Onlarla beraberiz. Kardeşlerimle öyle dolaşıyoruz spora gidiyoruz o tür aktiviteler yapıyoruz.*” ifadesinde sorumluluğunun kardeşleriyle ilgilenme ve onlara rehberlik yapma olduğunu görebilmekteyiz.

4.13.1.2. Güvenli Erkekler

Güvenli erkeklerde sorumluluk duygusu durumu incelendiğinde, sorumluluk duygusu bilincinde oldukları ve bunu yerine getirmekte veya getirmeye çalışmakta oldukları görülmektedir. K3’ün, “*Yani kardeşime olsun ondan sonra anneme ondan sonra ablama onlara karşı bir yükümden var tabi boynumda yani yine onları da en iyi*

şekilde yapmaya devam ediyorum yani yaptığımı düşünüyorum.” ifadesi incelendiği zaman sorumluluk duygusunu açıkça görebilmekteyiz. Aile bireylerine karşı olan sorumluluklarının bilincinde ve bunu yerine getirmesi için çaba sarf etmekte olduğu ifadesinden de görülmektedir. K4 “Elimden geldiğince yerine getirmeye çalışıyorum. Aile içerisinde sorumluluklarım, işte en büyük sorumluluğum ders çalışmak. Onun dışında küçük işleri hallederim evde yani.” ifadesinde sorumluluklarının farkında olduğunu ve yerine getirmek için çaba sarf ettiğini görebilmekteyiz.

4.13.2. Güvensiz Bağlanan Çocuklar

Tablo 27: Güvensiz bağlanan çocuklarda sorumluluk duygusu durumu

	K5	K6	K7	K8
Sorumluluk Duygusu	Evet getiririm her zaman. Alırım, yapabileceğim bir şeyse alırım.	her En büyük kız olduğu için sorumlulukları olduğunu ve yerine getirdiğini düşünmekte.	pek bir sorumluluğum yok, sorumluluk babanın	Duruma göre değiştiğini söylemekte.

4.13.2.1. Güvensiz Kızlar

Güvensiz kızlarda sorumluluk duygusu incelendiğinde sorumluluklarının farkında oldukları ve bunları yerine getirdikleri görülmektedir. Yine güvenli kızlarda olduğu gibi burada da kızların aile içerisindeki sorumluluklarının kardeşlerine bakmak olduğunu ve bunun bilincinde olduklarını görebilmekteyiz. K5 “fazla kardeşime bakmakla, onunla ilgilenmem, onun sorunlarını çözmem, onu mutlu etmem mesela.” İfadelerinde sadece sorumluluğunun kardeşine bakmak olduğunu görebilmekteyiz. K5 bazı sorumluluklarını da “Mesela yorgun olduğum zamanlarda yapmadığım görevler oluyor. O da çok hafif şeyler.” ifadesiyle yerine getirmediğini belirtmekte yerine getirmediği bu sorumluluklarının da hafif şeyler diye nitelendirmektedir. Buna karşılık K6 “En büyük kız olduğum için evet sorumluluğum var. Mesela, anneme babama karşı onlara saygılı olmaya çalışıyorum. İmm mesela kardeşlerime bakmaya çalışıyorum. Anneme babama çok yük olmamaya çalışıyorum.” Sorumluluğunun en büyük kız çocuğu olmasından kaynaklandığını bundan dolayı kardeşlerine bakması gerektiği ve anne babaya yük olmaması gerektiği düşüncesi olduğu anlaşılmaktadır.

4.13.2.2. Güvensiz Erkekler

Güvensiz erkeklerin sorumluluk durumları incelendiğinde pek bir sorumluluk bilincinde oldukları görülmektedir. K7 sosyal çevre içerisinde sorumluluk duygusuna dair herhangi bir ibare kullanmamıştır ama aile içerisinde “*Vallah sorumluluklar genelde babamındır. Benim pek bir sorumluluğum yok. Abilerimin var. Abilerimde genelde sorumlulukları yerine getiriyor.*” şeklinde cevap vermiş ve bu ifadeleri incelendiğinde sorumluluk duygusunun olmadığı görülmektedir. K8 ise sorumluluk duygusu sorulduğunda sosyal çevresi içerisinde “*Değişir mesela neye göre veya nasıl olduğu değişir.*” aile içerisinde de “*Sorumluluklarım fazla yok.*” cevaplarını vermektedir. K8’in bu ifadelerine bakıldığı zaman sosyal çevresinde ki sorumluluk duygusunun durumlara göre değişkenlik gösterdiği aile içerisinde de herhangi bir sorumluluklarının olmadığı görülmektedir.

TARTIŞMA

Güvenli ve güvensiz bağlanan çocukların cinsiyetlerine göre akademik başarı algı durumlarına bakıldığı zaman, cinsiyet bağlamında durumlarında davranış farklılığı görülmemektedir. Güven durumları bağlamında değerlendirildiğinde; güvenli çocuklar akademik anlamda, akademik başarı düzeylerinin farkında oldukları ve kendilerini bu düzeyin altında bulduklarından dolayı başarısız olarak nitelendirdikleri görülmektedir. Buna karşın güvensiz çocuklarda akademik başarı düzeylerine yönelik bir öz değerlendirme yapılmadığı, kendini güçlü hissetme, başkalarına bağlı kalmama isteği, akademik başarı düzeyini arttırmaya yönelik yeni durumlar oluşturma gibi sebeplerden kaynaklı kendilerini akademik anlamda başarılı buldukları görülmüştür.

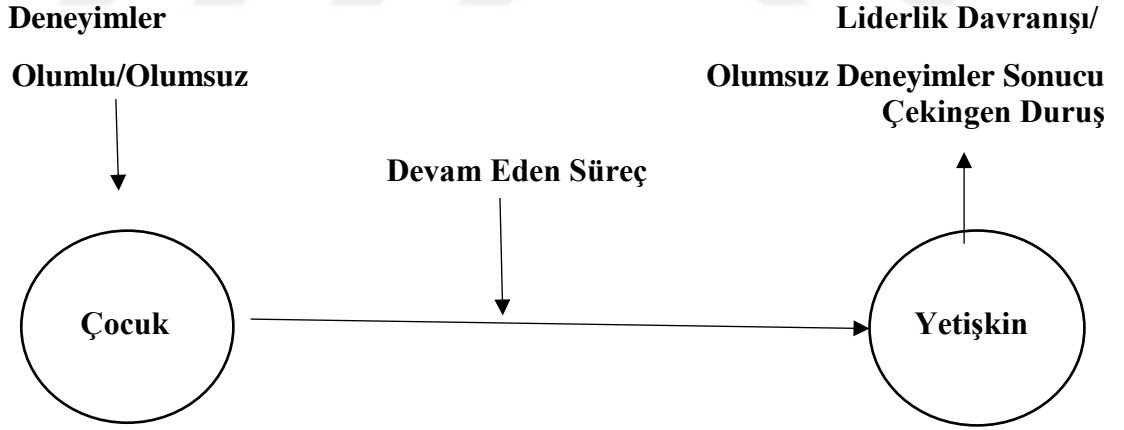
Bowlby, (1973), güvenli bağlanan çocukların kendilerini daha iyi hissetme ihtimallerinin olduğunu ve yetenekleri hakkında kendilerinden daha emin olduklarını söylemektedir. Çocuğun bağlanma ihtiyacı ve keşif gereksiniminin dengelenmesine izin veren bakıcı çocuk ilişkileri, öz yeterlilik ve öz saygıyı teşvik eden içsel çalışma modellerinin erken gelişmesine yol açmaktadır (Kerns ve Abtahi, 2017). Bu kendi kendini düzenleyen mekanizma, süreklilik, beceriklilik ve bilişsel esneklik içeren okul çağındaki adaptasyonun kilit alanlarını yönetmektedir. Jakopsen ve meslektaşları yaptıkları çalışmada bağlanmanın çocukların ve ergenlerin bilişsel düzenleyici etkinlik ve akademik yeterlilikteki farklılıklar ile ilişkili olduğunu bulmuştur (Akt. Kerns ve Abdahi, 2017).

Yapılan çalışmalar ve elde edilen bulgular akademik başarı algısının çocuğun bağlanma durumuyla paralel bir ilişki olduğunu göstermektedir (Cutrona, Cole, Colangelo, Assouline, ve Russell, 1994; Fass ve Tubman, 2002; Keller, El-Sheikh, ve Buckhalt, 2008; Kerns ve Abtahi, 2017). Bu çalışmada elde ettiğimiz bulgulara göre güvenli ve güvensiz bağlanmanın çocuklardaki akademik başarı algısını etkilediği düşünülmektedir.

Güvenli ve güvensiz bağlanan çocukların cinsiyetlerine göre liderlik vasfı ve sorumluluk duygularına bakıldığı zaman, güvenli bağlanan hem kız hem de erkeklerin, sosyal çevreleri içerisinde yön veren, öncülük yapan, doğaçlama bir liderlik tavrı

gösterdikleri, buna bağlı olarak yine sosyal çevreleri içerisinde sorumluluk üstlendikleri, sorumluluklarının neler olduğunun farkında oldukları ve bunları yerine getirme çabaları içerisinde oldukları görülmektedir. Güvensiz bağlanan erkek ve kız çocuklarında ise, sosyal çevrelerinde çekingen oldukları diğerlerinin baskın olduğunu kabullenme, liderlik yapmanın ileriye gitme düşüncesinin olduğu bundan dolayı alınan kararlara uyma eğiliminde oldukları ve yine bu duruma bağlı olarak sorumluluk duygularının gelişmediği, sorumluluk almaktan kaçındıkları görülmektedir.

Lee, (2004) en güçlü biçimlendirici deneyimlerin çocuklukta ebeveynle olan ilişkiler sonucu ortaya çıktığını savunmaktadır. Bu deneyimlerin kendine özgü doğası bireyin eğilimlerinin ne derecede ve ne yönde olacağını belirleyecektir. Bu süreçte yaşanan deneyimlerin olumsuz olması bireyin de bu yönde olumsuz davranışlar göstermesine sebep olacaktır. Yaptığı çalışma ile üç bağlanma modelinin üç liderlik stili (otantik liderlik, meydan okuyan liderlik ve uyumlu liderlik) ile ne derece ilişkili olduğunu göstermiştir. Şekil 1’de liderlik davranışının çocukluktan yetişkinliğe gerçekleştiği süreç gösterilmiştir.

Şekil 1: Deneyimler ve Liderlik Davranışı

Popper, Mayseless, & Castelnovo, (2000) tarafından yapılan araştırmada güvenli bağlanma ile dönüşümsel (transformatif) liderlik arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bu liderliğin bir vasfı olarak diğerlerini anlamak ve gelişim süreçlerinin farkında olmak önemli görülmüştür. Bu çalışmadan elde edilen bulgular incelendiğinde güvenli bağlanan çocukların liderlik vasfının olduğu ve buna bağlı

olarak da sorumluluk duygularının geliştiği, güvensiz bağlanan çocuklarda ise liderlik vasfının gelişmediği yine buna bağlı olarak sorumluluk duygusunun gelişmediği görülmüştür. Bu bulgular diğer araştırma sonuçlarıyla da ilişkili olarak güvenli bağlanan çocukların ileride dönüşümsel liderlik potansiyellerinin olduğu anlaşılmıştır.

Güvenli ve güvensiz bağlanan çocukların sıkıntılı durumlarda ortaya çıkan davranışlarına bakıldığında, güvenli bağlanan erkek ve kızlarda sıkıntılı bir durumla karşılaşılması durumunda çözüm odağı olarak; bir çözüm yolu üretme, aileden ve sosyal çevreden destek isteme gibi durumların olduğu görülmektedir. Kızlarda çözüm odağı olarak öncelikle anne görülmektedir. Bu çalışmada sıkıntılı durumlara direnç gösterme durumunda ise öz kontrol yapıldığı ve sıkıntılı durumda başka şeylere yönelme olduğu görülmektedir. Güvensiz bağlanan kız ve erkek çocuklarda ise şartlı bir çözüm odağı olduğu görülmekte, diğerlerine karşı bir güvensizlik olduğundan çözüm odağı olarak aileye yönelme olduğu görülmektedir. Güvensiz bağlanan çocuklarda sıkıntılı durumlara direnç gösteremedikleri, karşılaştıkları sıkıntılı durumlarda kızlarda ağlama davranışı olduğu, erkeklerde de sinirlenme ve içe kapanıklık davranışları olduğu görülmektedir. Benzer biçimde Kobak, Cole, Ferenz-Gillies, Fleming ve Gamble, (1993) tarafından bağlanma durumuna göre ergenlerin problem çözme stratejilerinin incelendiği çalışmada ergenlerin anneyi çözüm odağı olarak gördükleri tespit edilmiştir. Aynı çalışmada güvenli bağlananların anneden destek ile kendine güveni dengelemeyi başardıkları tespit edilmiştir. Diğer taraftan güvenli ergenler problemlerden diğerlerine göre daha az kaçma davranışı göstermektedirler. Bu sonuçlar güvenli bağlanmanın problem çözme kararlılığı ve direncine ve dengeli bir ilişki yürütmeye katkı sağlayan önemli bir unsur olduğunu göstermektedir.

Bununla birlikte, Thompson, (2008), bağlanma güvenliğinin, akran ilişkileri, benlik kavramı, duygu anlayışı, problem çözme gibi çeşitli psikolojik sonuçlarla ilişkili olduğunu savunmaktadır. Yapılan bazı çalışmalarda güvenli çocuk-ebeveyn bağı sonucunda; okul öncesi dönemde çocuklarda pozitif öfke yönetimi (Gilliom, Shaw, Beck, Schonberg, ve Lukon, 2002), orta çocuklukta stres kontrolü (Contreras, Kerns, Weimer, Gentzler, & Tomich, 2000) gibi yapıcı ve başa çıkma durumlarıyla ilişkili olduğunu görmüşlerdir.

İlişkilerdeki dengenin duygu düzenleme ile ilişkili olduğu düşünülmektedir. Nitekim, Cassidy (1994), yaptığı çalışmada duygu düzenlemesinin bağlanma arasındaki bağın incelenmesinde sosyal faktörlerin rolü üzerinde durmuştur. Duygu düzenleme ve bağlanma kalitesi yakından bağlantılı olduğunu, duygusal düzenlemedeki bireysel farklılıklar üzerindeki bir etkinin, çocuğun bağlanma öyküsü olabileceğini öne sürmüştür. Hem olumlu hem de olumsuz duyguları kabul etme ve bütünleştirme esnekliği ile karakterize edilen bireylerin genellikle güvenli bir şekilde bağlandığını savunmuştur.

Yukarıdaki araştırmalar (Cassidy, 1994; Contreras ve arkadaşları., 2000; Gilliom ve arkadaşları, 2002; Kobak ve arkadaşları, 1993; Thompson, 2008) ve elde edilen bulgular, güvenli ve güvensiz bağlanan çocukların sıkıntılı durumlarda ortaya çıkan davranışlarının bağlanma durumuyla ilişkili olduğu görülmektedir. Güvenli bağlanan çocuklarda pozitif öfke kontrolü, stres yönetimi gibi davranışlar sonucu karşılaşılan durumlarla başa çıkabilme yetisi kazandıkları düşünülmektedir.

Güvenli bağlanan çocukların; ebeveyn ilişkilerinde kızlarda anneye bağlılık, anne baba da destekleyici, cesaretlendirici ve özgüven kazandırıcı davranışlar görülmektedir. Sosyal çevre ile ilişkilerinde ortamlara uyum sağlayabilme, ilişkilerde sürdürülebilirlik görülen diğer niteliklerdir. Bu çocuklar karşılıklı ilişki sonucu bir güvenmenin olabileceği düşünmektedirler. Bu çocuklarda anneye yaklaşma ve annenin rahatlatıcı oluşu ile ilgili de pozitif niteliklere rastlanmıştır. Kızlarda annenin destekleyici olduğu ve anne ile sıkı ilişkilerin olduğu anneden uzaklaşma yerine anneye daha da yaklaşma durumlarının olduğu görülmektedir.

Güvensiz bağlanan çocukların; ebeveyn ilişkilerinde; ebeveynle aralarında bir mesafe olduğu görülmektedir. Bu durumun kız çocuklarda daha belirgin görülmesinin yanında erkek çocuklarında ebeveyn ilişkileri hakkında bilgi vermektен kaçındıkları görülmekte, sosyal çevre ile ilişkilerinde çatışmaların mevcut olduğu, asabiyet ve kırıcı davranışların sergilendiği görülmekte, erkek çocuklar sosyal çevre ile olan ilişkileri hakkında bilgi vermektен kaçınmışlardır.

Güvensiz bağlanan kız ve erkek çocuklarda diğerlerine güvenme durumları incelendiğinde, genel olarak güvensizliğin hakim olduğu görülmektedir. Güven öncesi

bir test etme durumu görülmekte bunun yanı sıra sergilenen davranışlarda güven öncesi önemli bir etkeni oluşturmaktadır. Anne yakınlığı ve annenin rahatlatıcılığı durumları güvensiz kızlarda zorunlu veya şarta bağlı bir yakınlık olarak görülmektedir. Anne ile olan ilişkileri sosyal çevre ile (arkadaş ilişkileri) olan ilişkileri bağlamında şekillendiği görülmektedir. Anneden kaçma ve uzaklaşma durumları da yine sosyal çevre ile olan ilişkileri bağlamında şekillendiği görülmektedir. Güvensiz bağlanan erkek çocuklar anne ile olan ilişkileri hakkında bilgi vermekten kaçınmışlardır.

Bağlanma kuramının temelini oluşturan Bowlby, ebeveynlerin çocuklarıyla güvenli bağlanma ilişkisi kurmaları sonucunda çocuklarına sevgi ve güven duygularını hissettirmeleri, değerli olduklarını hissettirmeleri çocuklarının özgüven kazanmalarını ve psikolojik olarak kendilerini iyi hissetmelerini sağladığını belirtmektedir (Akt. Sümer ve Anafarta Şendağ, 2009). Bu bağlamda yapılan araştırmalarda ebeveynle güvenli bağlanmanın psikolojik gelişim açısından hem erken gelişim dönemlerine (Ainsworth ve arkadaşları, 1978; Main, Kaplan, ve Cassidy, 2006) hem de ergenlik dönemlerine (Allen, Moore, Kuperminc ve Bell, 2006; Armsden ve Greenberg, 1987) etki eden güçlü bir ilişki olduğunu göstermektedir. Ainsworth, (1989), bebek ile yetişkin arasında kurulan bağlanma şeklinin çoğunlukla yetişkinlik dönemlerinde de kurdukları yakın ilişkilerde de tekrarlanacağını söylemiştir.

Ergenlik döneminde kızların çoğunlukla anne ve babaya bağlanmada erkeklerden daha yüksek güven rapor ettikleri görülmüştür (Buist, Deković, Meeus, & Van Aken, 2002). Ruhl, Dolan ve Buhrmester,(2015) cinsiyete göre anneye yaklaşma davranışlarının yine kızlarda daha belirgin görüldüğü erkeklerde kaçınmanın daha yüksek olduğunu bildirmektedir. Bu araştırmanın sonuçları cinsiyete göre bağlanma davranışlarındaki bu farklılıkları doğrulamaktadır. Diğer taraftan cinsiyete dayalı bağlanma araştırmalarında kullanılan ölçme araçları ve yöntemlerin cinsiyete dayalı değerlendirmelerde farklılıklara yol açabileceği göz önüne alınmalıdır(Aikins ve arkadaşları, 2009; Ammaniti ve arkadaşları, 2000; Ruhl ve arkadaşları, 2015).

Bazı araştırmalar bağlanmanın ergenlik döneminde değiştiğini dolayısıyla erken yaşlardaki bağlanma durumlarının ergenlikte değiştiği yönünde bulgular öne sürmüşlerdir(Aikins et al., 2009; Mary D S Ainsworth, 1979; de Wolff & van

Ijzendoorn, 1997; Schaffer & Emerson, 2006). Nitekim, ergenlik dönemi bağlanmanın ölçülmesi erken yaşlardan daha güç olarak görülmektedir. Ergenlik döneminde kullanılan özellikle kağıt kaleme dayalı bağlanma ölçeklerinin doğru sonuçlar verme noktasında pek çok dezavantajlarının olduğu düşünülmektedir. Ergenlikte bağlanmanın ölçülmesinde dezavantaj olarak düşünülen temel faktör çocuğun ebeveynlerden ziyade sosyal ilişki yönünün diğer sosyal araçlara kayması olarak görülmektedir (Ainsworth, 1979; Bowlby, 1969; de Wolff ve van Ijzendoorn, 1997). Bağlanmanın sevgi, duyarlılık, ebeveyn tutumları, duygusal destek, ebeveyn- çocuk senkronizasyonu ve bakım sağlayanlarla olumlu deneyimler ile ilgili olduğu düşünüldüğünde çocuğun sosyal etkileşim yönünün burada belirleyici olduğu söylenilebilir. Ölçme araçlarının da bu temel faktörlere göre düzenlendiği göz önüne alındığında ergenlik puanlarında farklılık doğal bir sonuç olarak karşımıza çıkmaktadır. Oysa bu çalışmada ilişkilerin daha iyi anlaşılması için kağıt kalem ölçeğinden ziyade yüz yüze görüşme tercih edilmiştir. Çocukların anne ve diğer sosyal figürlerle ilişkileri ebeveyn desteği odağında detaylı olarak samimi bir biçimde değerlendirilmiştir. Ebeveyn desteği ergenlik dönemi çocukların bağlanma durumlarının anlaşılmasında önemli görülmüştür (Allen, McElhaney, Kuperminc, & Jodl, 2004; Azam & Hanif, 2011). Güncel boylamsal araştırmalardan birinde bebeklikten ergenliğe sosyal desteğin güvenli bağlanmada artışa neden olduğu sonucuna varılmıştır (Beijersbergen, Juffer, Bakermans-Kranenburg, & van Ijzendoorn, 2012). Elde edilen sonuçların 6 yaşındaki projektif hikaye transkriptlerinden elde edilen sonuçlarla ilişkili olduğu görülmüştür. Özellikle güvenli kızlarda annenin destekleyiciliği belirgin bir biçimde tespit edilmiştir. Buna karşılık, bağlanma figürleri tarafından güvensiz çocuklarda sosyal destek ifadelerine rastlanmamıştır.

Ergenlerin ebeveyn kabul ve onay algıları, anneler ve babalar ile bağlanma güvenliği ile olumlu yönde ilişkili görülmektedir(Allen ve arkadaşları, 2004; Şirvanlı, 2004; Gallarin ve Alonso-Arbiol, 2012). Araştırmalar aynı zamanda ebeveyn-çocuk yakınlığının ergen bağlanma sonuçlarında rol oynadığını göstermektedir. Örneğin, etkileşimler sırasındaki bağlanma duyguları ve ebeveyn-çocuk etkileşimlerinin algılanan kalitesi ebeveynlere bağlanma ile ilgilidir (Kerns ve Stevens, 1996).

Ebeveyn kabulü ve ebeveynin ilişkilerde açık oluşu ergenlerin stresli durumlarında (örneğin yalnızlık, depresyon, anksiyete) ebeveynlerine yakınlık arayışlarıyla ilgili olarak değerlendirilmektedir (Armsden & Greenberg, 1987). Bu araştırmada sıkıntılı durumlarda anneye yaklaşma ve anne rahatlatıcılığı davranışlarının güvenli çocuklarda görüldüğü buna karşılık güvensiz kız çocuklarda mesafeli bir duruşla birlikte zorunlu durumlarda şartlı bir yaklaşma olduğu görülmektedir. Bununla birlikte güvensiz erkeklerin ebeveynlerinden kaçınma davranışlarının baskın olduğu tespit edilmiştir. Bu çalışmanın bulguları yukarıdaki araştırmalarla benzerlik gösterirken özellikle güvensiz çocukların ilişkilerinde cinsiyete dayalı farklılıklar olduğu belirlenmiştir. Bu bulgular özellikle güvensiz çocuklarda cinsiyete dayalı değerlendirmelerin gerekli olduğunu göstermesi yönüyle bilim dünyasına katkı sağlamaktadır.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Sonuç olarak yapılan bu çalışmalar incelendiğinde, ebeveyn ile çocuk arasındaki etkileşim, çocuğun bağlanma durumunu şekillendirmekle beraber oluşan bu bağlanma durumunun ileriki yaşlarda devam edebileceğini göstermektedir. Yine bu araştırmalar, bu etkileşimin çocuğun sosyal çevre ile olan ilişkilerine, diğerlerine güvenme durumlarına ve ebeveynlerine olan tutumlarına etki etmektedir. Bu çalışmadan elde edilen sonuçlar olarak erken çocukluk döneminde bağlanma durumları tespit edilen çocukların, yetişkinlik durumlarında da bu bağlanma durumlarının devam ettiği ve buna bağlı olarak; akademik başarı algılarının, sıkıntılı durumlarda ortaya çıkan davranışlarının, sosyal niteliklerinin ve sosyal ilişki durumlarının şekillendiği düşünülmektedir. Ayrıca yapılan bu çalışma ile 2006 yılında uygulanan TOBAH ölçeğinin çocukların güven durumunu belirleme anlamında doğru sonuçlar verdiği de düşünülmektedir. Aşağıda bu çalışmanın sonuçlarına ilişkin öneriler yer almaktadır.

- 1- Milli Eğitime bağlı okullarda Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Sivil Toplum Kuruluşları ile iş birliği ile öğrencilerin bağlanma durumlarının belirlenmesine yönelik erken yaşlarda çalışmaların yapılması önerilmektedir.
- 2- Okul rehber öğretmenleri tarafından akademik başarıya etki eden faktörlerin değerlendirilmesinde bağlanma durumlarının da göz önünde bulundurulması gerekmektedir.
- 3- Anne- çocuk etkileşiminde olumlu senkronize modeller geliştirecek çalışmalar yapılmalıdır.
- 4- Annelere bağlanma durumlarıyla ilgili eğitim ve seminerler verilerek bu anlamda bilinç düzeyinin artırılması sağlanabilir.
- 5- Ebeveyn çocuk etkileşimini geliştirmeye yönelik duyarlılık çalışmaları yapılmalıdır.
- 6- Okul öncesi dönemde çocukların güven durumları incelenerek müdahale programları geliştirilmelidir.
- 7- Çıkan sonuçlarla ilgili geniş kitlelere bilgi verilmesi için TV programları, videolar ve kamu spotları oluşturulmalıdır.

- 8- Türkiye’de bağlanma durumları üzerinde ölçeklerin yetersiz olduğu ve çeşitli yaş gruplarına yönelik bağlanma durum ölçekleri geliştirilip arttırılması önerilmektedir.
- 9- Güvensiz çocuklarla ilgili yapılacak araştırmalarda cinsiyet farklılıkları da dikkate alınmalıdır.
- 10- Bağlanma ile ilgili boylamsal çalışmaların arttırılması önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Aikins, J. W., Howes, C., & Hamilton, C. (2009). Attachment stability and the emergence of unresolved representations during adolescence. *Attachment and Human Development*(Vol. 11), 491-512. <https://doi.org/10.1080/14616730903017019>
- Ainsworth, M. D. . D. S., Blehar, M. . C., Waters, E., & Wall, S. (1978). Patterns of Attachment: A Psychological Study of the Strange Situation. In *Journal of the American Academy of Religion* (Vol. 52). <https://doi.org/10.1093/jaarel/52.2.411-a>
- Ainsworth, M. S. (1989). Attachments beyond infancy. *American Psychologist*, 44(4), 709–716. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.44.4.709>
- Ainsworth, Mary D. Salter. (1969). Object relations, dependency, and attachment: A theoretical review of the infant-mother relationship. *Child Development*, 40(4), 969–1025. <https://doi.org/10.2307/1127008>
- Ainsworth, Mary D S. (1979). Infant-Mother Attachment. *American Psychologist*, 34, 932–937. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.34.10.932>
- Aksekili, E. (2017). *60 ay ve üzeri okul öncesi eğitim alan çocukların bağlanma stillerinin, ahlaki ve sosyal kural algısı ve sosyal davranışları ile ilişkisinin incelenmesi*. Gazi Üniversitesi.
- Allen, J. P., McElhaney, K. B., Kuperminc, G. P., & Jodl, K. M. (2004). Stability and change in attachment security across adolescence. *Child Development* (75/6),1792-1805. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.2004.00817.x>

- Allen, J. P., Moore, C., Kuperminc, G., & Bell, K. (2006). Attachment and Adolescent Psychosocial Functioning. *Child Development* (69/5),1406. <https://doi.org/10.2307/1132274>
- Ammaniti, M., van IJzendoorn, M. H., Speranza, a M., & Tambelli, R. (2000). Internal working models of attachment during late childhood and early adolescence: an exploration of stability and change. *Attachment & Human Development*, 2(3), 328–346. <https://doi.org/10.1080/14616730010001587>
- Armsden, G. C., & Greenberg, M. T. (1987). The inventory of parent and peer attachment: Individual differences and their relationship to psychological well-being in adolescence. *Journal of Youth and Adolescence* (16/5),427-454. <https://doi.org/10.1007/BF02202939>
- Azam, A., & Hanif, R. (2011). Impact of parents' marital conflicts on parental attachment and social competence of adolescents. *European Journal of Developmental Psychology* (8/2), 157-170. <https://doi.org/10.1080/17405620903332039>
- Beijersbergen, M. D., Juffer, F., Bakermans-Kranenburg, M. J., & van IJzendoorn, M. H. (2012). Remaining or becoming secure: Parental sensitive support predicts attachment continuity from infancy to adolescence in a longitudinal adoption study. *Developmental Psychology* (48/5), 1277-1282. <https://doi.org/10.1037/a0027442>
- Belsky, J., & Rovine, M. (1987). Temperament and attachment security in the strange situation: an empirical rapprochement. *Child Development* (58/3), 787-795. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.1987.tb01418.x>
- Belsky, J, & Isabella, R. (1988). Maternal, infant, and social-contextual determinants of attachment security. In *Clinical Implications of*

Attachment.

- Belsky, Jay, Campbell, S. B., Cohn, J. F., & Moore, G. (1996). Instability of infant-parent attachment security. *Developmental Psychology* (32/5), 921-924. <https://doi.org/10.1037/0012-1649.32.5.921>
- Bodley, M. J., Papalia, D. E., & Olds, S. W. (2006). A Child's World, Infancy Through Adolescence. *The Family Coordinator* (28/1), 137. <https://doi.org/10.2307/583294>
- Bowlby, J. (1969). Attachment and loss: Attachment. In *Attachment* (Vol. 1). <https://doi.org/10.1177/000306518403200125>
- Bowlby, John. (1973). Attachment and loss: Vol.2. Separation: Anxiety and anger. *The International Psycho-Analytical Library*.
- Bowlby, John. (1988). A secure base: Parent-child attachment and healthy human development. In *The Journal of Nervous and Mental Disease* (Vol. 178). <https://doi.org/10.1097/00005053-199001000-00017>
- Bretherton, I. (1990). Communication patterns, internal working models, and the intergenerational transmission of attachment relationships. *Infant Mental Health Journal*, Vol. 11, pp. 237–252. [https://doi.org/10.1002/1097-0355\(199023\)11:3<237::AID-IMHJ2280110306>3.0.CO;2-X](https://doi.org/10.1002/1097-0355(199023)11:3<237::AID-IMHJ2280110306>3.0.CO;2-X)
- Buist, K. L., Deković, M., Meeus, W., & Van Aken, M. A. G. (2002). Developmental patterns in adolescent attachment to mother, father and sibling. *Journal of Youth and Adolescence* (31/1), 167-176. <https://doi.org/10.1023/A:1015074701280>
- Cassidy, J. (1994). Emotion regulation: influences of attachment relationships. *Monographs of the Society for Research in Child*

Development (59/2-3), 228-249.

Cassidy, Jude. (2016). The Nature of the Child's Ties. In *Handbook of Attachment Theory, Research, and Clinical Applications (third edition)* (pp. 3–24). Retrieved from <http://ezproxy.muni.cz/login?url=http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&AuthType=ip,cookie,uid&db=psyh&AN=2008-13837-025&lang=cs&site=eds-live&scope=site>

Cohn, J. F., & Tronick, E. Z. (1987). Mother-Infant Face-to-Face Interaction: The Sequence of Dyadic States at 3, 6, and 9 Months. *Developmental Psychology* (23/1), 68-77. <https://doi.org/10.1037/0012-1649.23.1.68>

Collins, N. L. (1996). Working models of attachment: implications for explanation, emotion and behavior. *Journal of Personality and Social Psychology*, 71(4), 810–832. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.71.4.810>

Contreras, J. M., Kerns, K. A., Weimer, B. L., Gentzler, A. L., & Tomich, P. L. (2000). Emotion regulation as a mediator of associations between mother-child attachment and peer relationships in middle childhood. *Journal of Family Psychology* (14/1), 111-124. <https://doi.org/10.1037/0893-3200.14.1.111>

Cooper, M. L., Shaver, P. R., & Collins, N. L. (1998). Attachment styles, emotion regulation, and adjustment in adolescence. *Journal of Personality and Social Psychology*, 74(5), 1380–1397. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.74.5.1380>

Cutrona, C. E., Cole, V., Colangelo, N., Assouline, S. G., & Russell, D. W. (1994). Perceived Parental Social Support and Academic Achievement: An Attachment Theory Perspective. *Journal of Personality and Social*

Psychology (66/2), 369-378. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.66.2.369>

de Wolff, M. S., & van IJzendoorn, M. H. (1997). Sensitivity and Attachment: A Meta-Analysis on Parental Antecedents of Infant Attachment. *Child Development*, 68(4), 571. <https://doi.org/10.2307/1132107>

Evirgen Geniş, Neslihan, & Gözün Kahraman, Ö. (2018). Okul Öncesi Dönem Çocuklarında Bağlanma Ve Benlik Algısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. <https://doi.org/10.17218/hititsosbil.417456>

Fass, M. E., & Tubman, J. G. (2002). The influence of parental and peer attachment on college students' academic achievement. *Psychology in the Schools*. <https://doi.org/10.1002/pits.10050>

Fraley, R. C. (2002). Attachment Stability From Infancy to Adulthood: Meta-Analysis and Dynamic Modeling of Developmental Mechanisms. *Personality and Social Psychology Review* (6/2), 123-151. https://doi.org/10.1207/S15327957PSPR0602_03

Fuertes, M., Dos Santos, P. L., Beeghly, M., & Tronick, E. (2006). More than maternal sensitivity shapes attachment: Infant coping and temperament. *Annals of the New York Academy of Sciences*, 1094(January), 292-296. <https://doi.org/10.1196/annals.1376.037>

Gallarín, M., & Alonso-Arbiol, I. (2012). Parenting practices, parental attachment and aggressiveness in adolescence: A predictive model. *Journal of Adolescence* (35/6), 1601-1610. <https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2012.07.002>

- Gilliom, M., Shaw, D. S., Beck, J. E., Schonberg, M. A., & Lukon, J. L. (2002). Anger regulation in disadvantaged preschool boys: strategies, antecedents, and the development of self-control. *Developmental Psychology* (38/2), 222-235. <https://doi.org/10.1037/0012-1649.38.2.222>
- Grossman, K. E., Bretherton, I., Waters, E., & Grossman, K. (2016). *Maternal Sensitivity: Mary Ainsworth's Enduring Influence on Attachment*. Routledge.
- Hedeker, D., & Gibbons, R. D. (2006). Longitudinal Data Analysis. In *Longitudinal Data Analysis*. <https://doi.org/10.1002/0470036486>
- Holmes, J. (2014). John Bowlby and Attachment Theory. In *John Bowlby and Attachment Theory*. <https://doi.org/10.4324/9781315879772>
- İlhan Ildız, G., & Seven, S. (2018). 30 İle 45 Yaşları Arasındaki Yetişkinlerin Sevgiyi Alma Ve Aktarma Biçimleri Üzerine Nitel Bir Çalışma. *ULEAD 2018 Annual Congress*, 21.
- Jones, J. D., Fraley, R. C., Ehrlich, K. B., Stern, J. A., Lejuez, C. W., Shaver, P. R., & Cassidy, J. (2018). Stability of Attachment Style in Adolescence: An Empirical Test of Alternative Developmental Processes. *Child Development* (89/3), 871-880. <https://doi.org/10.1111/cdev.12775>
- Keller, P. S., El-Sheikh, M., & Buckhalt, J. A. (2008). Children's attachment to parents and their academic functioning: Sleep disruptions as moderators of effects. *Journal of Developmental and Behavioral Pediatrics* (29/6), 441-449. <https://doi.org/10.1097/DBP.0b013e318182a9b4>

- Kerns, K. A., & Abtahi, M. M. (2017). Attachment in middle childhood. In *The Cambridge Encyclopedia of Child Development*, 454-458. <https://doi.org/10.1017/9781316216491.072>
- Kerns, K. A., & Stevens, A. C. (1996). Parent-child attachment in late adolescence: Links to social relations and personality. *Journal of Youth and Adolescence* (25/3), 323-342. <https://doi.org/10.1007/BF01537388>
- Kobak, R. R., Cole, H. E., Ferenz-Gillies, R., Fleming, W. S., & Gamble, W. (1993). Attachment and Emotion Regulation during Mother-Teen Problem Solving: A Control Theory Analysis. *Child Development* (64/1), 231-245. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.1993.tb02906.x>
- Kurtuluş, H. Y. (2016). *Okul öncesi kuruma devam eden 4-5 yaş grubu öğrencilerin benlik kavramı ve bağlanma stillerinin anne davranışları açısından incelenmesi*. Marmara Üniversitesi.
- Lecompte, V., Moss, E., Cyr, C., & Pascuzzo, K. (2014). Preschool attachment, self-esteem and the development of preadolescent anxiety and depressive symptoms. *Attachment & Human Development*, 16(3), 242–260. <https://doi.org/10.1080/14616734.2013.873816>
- Lee, G. (2004). Leadership Coaching: From Personal Insight to Organisational Performance. *International Journal of Productivity and Performance Management* (53/3), 27-37. <https://doi.org/10.1108/ijppm.2004.07953cae.005>
- Main, M., & Solomon, J. (1990). Procedures for identifying infants as disorganised/disoriented during the Ainsworth Strange Situation. In Greenberg T., D. Cicchetti, & E. M. Cummings (Eds.), *Attachment in the preschool years* (University, pp. 121–160). Chicago.

- Main, M., Kaplan, N., & Cassidy, J. (2006). Security in Infancy, Childhood, and Adulthood: A Move to the Level of Representation. *Monographs of the Society for Research in Child Development* (50/1-2), 66. <https://doi.org/10.2307/3333827>
- Mallinckrodt, B., & Wei, M. (2005). Attachment, Social Competencies, Social Support, and Psychological Distress. *Journal of Counseling Psychology*, 52(3), 358–367. <https://doi.org/10.1037/0022-0167.52.3.358>
- Matas, L., Arend, R. A., & Sroufe, L. A. (1978). Continuity of adaptation in the second year: The relationship between quality of attachment and later competence. *Child Development*, 49, 547–556. <https://doi.org/10.1017/CBO9781107415324.004>
- Mills-koonce, W. R., Gari, J., Propper, C., Sutton, K., Calkins, S., Moore, G., & Cox, M. (2007). Infant and parent factors associated with early maternal sensitivity : A caregiver-attachment systems approach. *Infant Behavior and Development*, 30, 114–126. <https://doi.org/10.1016/j.infbeh.2006.11.010>
- Moss, E., Cyr, C., Bureau, J.-F., Tarabulsky, G. M., & Dubois-Comtois, K. (2005). Stability of attachment during the preschool period. *Developmental Psychology* (41/5), 773-783. <https://doi.org/10.1037/0012-1649.41.5.773>
- NICHD. (2001). Child care and family predictors of preschool attachment and stability from infancy. *Developmental Psychology*, 37(6), 847–862.
- Page, T., & Bretherton, I. (2001). Mother and father-child attachment themes in the story completions of pre-schoolers from post-divorce families: do they predict relationships with peers and teachers?

Attachment & Human Development, 3(1), 1–29.
<https://doi.org/10.1080/713761897>

Pietromonaco, P. R., & Barrett, L. F. (2000). The internal working models concept: What do we really know about the self in relation to others? *Review of General Psychology*, 4(2), 155–175.
<https://doi.org/10.1037/1089-2680.4.2.155>

Popper, M., Maysel, O., & Castelnovo, O. (2000). Transformational leadership and attachment. *Leadership Quarterly* (11/2), 267-289.
[https://doi.org/10.1016/S1048-9843\(00\)00038-2](https://doi.org/10.1016/S1048-9843(00)00038-2)

Rice, K. G. (1990). Attachment in adolescence: A narrative and meta-analytic review. *Journal of Youth and Adolescence*.
<https://doi.org/10.1007/BF01537478>

Ruhl, H., Dolan, E. A., & Buhrmester, D. (2015). Adolescent Attachment Trajectories With Mothers and Fathers: The Importance of Parent-Child Relationship Experiences and Gender. *Journal of Research on Adolescence* (25/3), 427-442. <https://doi.org/10.1111/jora.12144>

Sabuncuoğlu, O., & Berkem, M. (2006). Bağlanma Biçemi ve Doğum Sonrası Depresyon Belirtileri Arasındaki İlişki: Türkiye'den Bulgular. *Türk Psikiyatri Dergisi = Turkish Journal of Psychiatry*, 17(4), 252–258.

Şahin, Gülhan. (2015). Okul Öncesi Çocukların Yürütücü İşlevleri Ve Duygu Düzenleme Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *The Journal of International Educational Sciences* (3/6).
<https://doi.org/10.16991/inesjournal.183>

Schaffer, H. R., & Emerson, P. E. (2006). The Development of Social Attachments in Infancy. *Monographs of the Society for Research in*

Child Development (29/3). <https://doi.org/10.2307/1165727>

Seven, S. (2008). *Çocuk ruh sağlığı*. Ankara: Pegem Akademi.

Seven, S., & Ogelman, H. G. (2012). Attachment Stability in Children Aged 6 to 9 Years in Extended and Nuclear Families. *Early Education & Development*, 23(5), 766–780. <https://doi.org/10.1080/10409289.2011.607362>

Shaw, D. S., & Vondra, J. I. (1995). Infant attachment security and maternal predictors of early behavior problems: A longitudinal study of low-income families. *Journal of Abnormal Child Psychology* (23/3), 335-357. <https://doi.org/10.1007/BF01447561>

Smith, P. B., & Pederson, D. R. (1988). Maternal sensitivity and patterns of infant-mother attachment. *Child Development*, 59(4), 1097–1101. <https://doi.org/10.2307/1130276>

Soysal, A. Ş., Bodur, Ş., İşeri, E., & Şenol, S. (2005). Bebeklik Dönemindeki Bağlanma Sürecine Genel Bir Bakış. = Attachment Process in Infancy: A Review. *Klinik Psikiyatri Dergisi: The Journal of Clinical Psychiatry* (8/2), 88-99.

Sümer, N., & Anafarta Şendağ, M. (2009). Orta Çocukluk Döneminde Ebeveynlere Bağlanma , Benlik Algısı ve Kaygı. *Türk Psikoloji Dergisi*, 24(63), 86–101.

Thompson, R. A. (2008). Chapter 16: Early Attachment and Later Development: Familiar Questions, New Answers. In *Handbook of Attachment: Theory, Research, and Clinical Applications*, 348-365.

Tronick, E. Z. (1989). Emotions and emotional communication in infants. *American Psychologist*, 44(2), 112–119. <https://doi.org/10.1037/0003->

066X.44.2.112

Waters, E., Hamilton, C. E., & Weinfield, N. S. (2000). The stability of attachment security from infancy to adolescence and early adulthood: General Introduction. *Child Development* (71/3), 678-683. <https://doi.org/10.1111/1467-8624.00175>

Waters, E., Merrick, S., Treboux, D., Crowell, J., & Albersheim, L. (2000). Attachment security in infancy and early adulthood: A twenty-year longitudinal study. *Child Development* (71/3), 684-689. <https://doi.org/10.1111/1467-8624.00176>

Weinfield, N. S., Whaley, G. J. L., & Egeland, B. (2004). Continuity, discontinuity, and coherence in attachment from infancy to late adolescence: Sequelae of organization and disorganization. *Attachment and Human Development* (6/1), 73-97. <https://doi.org/10.1080/14616730310001659566>

Wolff, M. S. De. (1997). *wolff_1997_sensitivity and attachment_a meta-analysis on parental antecedents of infant attachment.PDF* (Vol. 68, pp. 571–591). Vol. 68, pp. 571–591.

Yin, R. K. (2003). *Case Study Research Design and Methods, Third Edition, Applied Social Research Methods Series, Vol 5*. London: Sage Publications.

Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2000). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

EKLER

EK-1: ETİK KURUL ONAYI

FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
ETİK KURULU
PROJE ONAY FORMU

Tarih	28/02/2015
Yer	Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Rektörlüğü, Zeyrek Mah. Büyükkaracan Cad. No:53 Fatih /İSTANBUL Tel: 0212 521 81 00 Pbx Faks:0212 521 84 84, fatih@sultan.edu.tr
Katılımcılar	Prof. Dr. Fatih ANDI Etik Kurulu Başkanı Prof. Dr. Fevzi YILMAZ Etik Kurulu Üyesi Prof. Dr. Fahmeddin BAŞAR Etik Kurulu Üyesi Prof. Dr. Ahmet Turan ARSLAN Etik Kurulu Üyesi Prof. Dr. İbrahim NUMAN Etik Kurulu Üyesi Prof. Dr. M. Hüseyin SUBAŞI Etik Kurulu Üyesi Doç. Dr. Naim DEMİREL Etik Kurulu Üyesi
..... projenin öneri metni kurulumuza sunulmuştur. Söz konusu proje özeti aşağıdaki gibidir.	
Araştırmanın Başlığı:	2006 Yılında 6 Yaşındayken Güvenli Ve Güvenli Olarak Tespit Edilen Çocukların Sosyal Durumlarının İncelenmesi
Araştırmacılar ve adres bilgisi:	İsmail İŞİK Muş Aile Çalışma ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü Yeşilyurt Mahallesi Merkez/ Muş
Araştırmanın Süresi (ay):	3 Ay
Araştırmanın Amacı:	Yüksek Lisans Tezi
Araştırmada Kullanılacak Ölçme Araçları (adları):	-Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II (Experiences in Close Relationships- Revised) -Görüşme Formu
Araştırmaya Katılacak Denek Sayısı ve Nereden Seçileceği:	30 Kişi- 2006 Yılında Muş İli Merkez ilçesinde bulunan; Yavuz Selim İlköğretim Okulu Anasınıfı, 75. Yıl Anaokulu, İlyas Sami İlköğretim Okulu Anasınıfı ve Tandoğan İlköğretim Okulu Anasınıfı'nda öğrenim görmüş olan kişiler.
Araştırmada Deneklerin Nasıl Seçileceği:	2006 Yılında Muş İli Merkez ilçesinde bulunan; Yavuz Selim İlköğretim Okulu Anasınıfı, 75. Yıl Anaokulu, İlyas Sami İlköğretim Okulu Anasınıfı ve Tandoğan İlköğretim Okulu Anasınıfı'nda öğrenim görmüş olan kişiler.
Uygulamanın veya Ölçeklerin Doldurma Süresi	1 Saat
KARAR	ARAŞTIRMA FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİNİN ETİK DURUŞUNA AYKIRI DEĞİLDİR.

Sayfa 1 / 2
FSMVE.İ.Ö.FR-18800
Yayın Tarihi: 08/02/2017

FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ

ETİK KURULU
PROJE ONAY FORMU

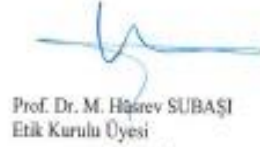
Tarih: 4.03.2018

Bu rapor ...İlgili MAKAMA... sunulmak üzere Fatih Sultan Mehmet Üniversitesi Etik Kurulu tarafından hazırlanmıştır.

Prof. Dr. Fatih ANDI
Etik Kurulu Başkanı

Prof. Dr. Fevzi YILMAZ
Etik Kurulu Üyesi

Prof. Dr. Fahameddin BAŞAR
Etik Kurulu Üyesi

Prof. Dr. M. Hâşrev SUBAŞI
Etik Kurulu Üyesi

Prof. Dr. Ahmet Turan ARSLAN
Etik Kurulu Üyesi

Prof. Dr. İbrahim NUMAN
Etik Kurulu Üyesi

Prof. Dr. Hısan BACANLI
Etik Kurulu Üyesi

Doç. Dr. Naim DEMİREL
Etik Kurulu Üyesi

Sayfa 2 / 2

ESMVÜ/İHD/ER-01899

Yayımlı Tarihi: 08/05/2017

EK-2: GÖRÜŞME SORULARI

GÖRÜŞME SORULARI

- 1- Akademik anlamda kendini başarılı buluyor musun? Açıklar mısın?
- 2- Sosyal başarı (arkadaş ilişkileri, arkadaşlık kurma ve yürütme) konusunda kendini başarılı buluyor musun ? Açıklar mısın?
- 3- Ebeveynlerinle (anne-baba) arandaki ilişki ve onlara olan yaklaşımın nasıl? Açıklar mısın?
- 4- Sosyal çevrendeki yerini (aile, arkadaş çevresi) nasıl ifade edersin ? Sorumluluk alır mısın?
- 5- Arkadaşlığını bitirdiğin durumlar oldu mu? Neden?
- 6- Yaşadığın duygusal durumlar karşısında ne tür davranışlar sergilersin, bu durumlarla başa çıkma konusunda başarılı mısın?
- 7- Çevrendeki insanlara karşı güven konusunda nasıl davranıyorsun? Ne kadar sürede güvenirsin, insanların güvenini kazanabilir misin?
- 8- Sosyal çevrende kritik anlamda seni etkileyen durumlar oldu mu? (Nefret, mutluluk vb. durumlar)
- 9- Aile içinde görev ve sorumlulukların ne düzeyde, aldığın sorumlulukları yerine getiriyor musun?
- 10- Anne-Babanızın akraba ilişkilerinde küslük veya dargınlık var mı?
- 11- Sıkıntı yaşadığın durumlarda yanında kimi görmek istersin? Yanında kim olduğunda kendini güvende hissedersin?

EK-3: ÖĞRENCİ BİLGİ FORMU

ÖĞRENCİ BİLGİ FORMU

Adı :.....

Soyadı :.....

Doğum Tarihi :.....

Doğum Yeri :.....

Cinsiyet :

Kız:..... Erkek:.....

Öğrenim Durumu

:.....

Öğrenim Düzeyi :

.....

Lise: Dershane: Üniversite (Önlisans/2 Yıllık):
Üniversite(Lisans/4yıllık):

Kardeş Sayısı :

Kardeşlerin Eğitim Durumu :

Okul Öncesi:..... İlköğretim:..... Lise:.....
Yükseköğretim:.....

Anne Baba Durumu(Sağ/Vefat) :

Anne:..... Baba:.....

Anne- Baba Mesleği:

Anne:..... Baba:.....

Aile Tipi (Çekirdek/Geniş) :.....

Anne- Baba Eğitim Durumu :

Anne:..... Baba:.....

EK-4: KATILIMCILAR HAKKINDA BİLGİ

Bağlanma Durumu	Katılımcı Kodu	Doğum Tarihi ve Yeri	Cinsiyet	Aile Tipi (2006 Verilerinde)	Kardeş Sayısı-2006	Kardeş Sayısı-2019	Katılımcı Öğrenim Durumu	Kardeş Öğrenim Durumları	Anne Eğitim Durumu	Baba Eğitim Durumu	Anne Meslek	Baba Meslek	Aile Üyeleri Sağ-Ölü
Güvenli	K1	27.09.2000 Muş	Kız	Çekirdek	2	5	Üniversite	1 İlköğretim 1 Lise 2 Üniversite	Üniversite	Üniversite	Ev Hanımı	Muhasebeci	Hepsi sağ
Güvenli	K2	05.07.2000 Muş	Kız	Çekirdek	1	3	Lise Mezunu (Üniversiteye Hazırlık)	1 İlköğretim 1 Lise	Lise	Üniversite	Ev Hanımı	Memur	Hepsi sağ
Güvenli	K3	09.11.2000 Muş	Erkek	Çekirdek	3	3	Lise Mezunu (Üniversiteye Hazırlık)	1 İlköğretim 1 Üniversite	Lise	Yüksekokul	Memur	Memur	Hepsi sağ
Güvenli	K4	29.11.1999 Muş	Erkek	Çekirdek	4	5	Lise Mezunu (Üniversiteye Hazırlık)	2 İlköğretim 1 lise 1 Üniversite	İlkokul	İlkokul	Ev Hanımı	Memur	Hepsi sağ

Güvensiz	K5	23.01.2001 Muş	Kız	Çekirdek	2	6	Lise Mezunu (Üniversiteye Hazırlık)	2 İlköğretim	-	-	Ev Hanımı	Çalışmıyor	Hepsi sağ
Güvensiz	K6	17.07.2000 Muş	Kız	Çekirdek	2	5	Lise Son Sınıf	1 ilköğretim 1 Lise 1 Üniversite	-	İlkokul	Ev hanımı	Arıcılık	Hepsi sağ
Güvensiz	K7	01.01.2000 Muş	Erkek	Çekirdek	3	7	Lise Mezunu (Üniversiteye Hazırlık)	1 ilköğretim 1 Lise 1 Üniversite	İlkokul	Lise	Ev hanımı	İşçi	Hepsi sağ
Güvensiz	K8	01.03.2000 Muş	Erkek	Çekirdek	2	3	Lise Son Sınıf	1 ilköğretim 1 Lise	İlkokul	Lise	Ev Hanımı	Güvenlik Görevlisi	Hepsi sağ

EK-5: GÜVENLİ VE GÜVENSİZ BAĞLANAN ÇOCUKLARLA ELDE EDİLEN BULGULAR

	Güvenli				Güvensiz			
Çocuklar Kategoriler	K1 BP-26	K2 BP-26	K3 BP-30	K4 BP-24	K5 BP-15	K6 BP-9	K7 BP-8	K8 BP-18
Ebeveynle İlişki	Anneye bağlı Babaya mesafeli	Anne baba destekleyici	Anne baba ile anlaşma ve çatışma noktalarında uzlaşma sağlanıyor.	Anne baba destekleyici	Anne ile paylaşımcı, baba ile mesafeli.	Baba düşkün, Anne ile arkadaş gibi.	Açıklama yapmaktan kaçınmaktadır .	Anne baba ile sadece iyi ilişkileri olduğunu söylemiştir.
Sosyal Çevre İle İlişki	Ayak uydurabilen, sıcakkanlı	İnsanları davranış olarak çözen, sıcakkanlı	Sıcakkanlı, ayak uydurabilen.	Sıcakkanlı, ilişki sürdürebilen	Yakın hissetme, Bazen çatışmalar mevcut	Asabiyet ve karşısındakini kırma	Açıklama yapmaktan kaçınmaktadır .	İyi ilişkileri olduğundan bahsetmektedir.
Akademik Başarı Algısı	Olduğu yerden daha iyi bir konumda olabileceğini düşünmektedir. Bu yüzden kendini başarısız bulmakta.	Her şeyi yapabileceğine güveni var. Hemen sonuç alamadığı zaman sıkılmakta ve bu yüzden başarısız hissetmekte.	Akademik anlamda kendini pek başarılı bulmamakta	Yetersiz olduğunu düşünmekte, lise sürecinde düşüş yaşadığını söylemektedir .	Kendini güçlü hissetmekte, yapabileceğine inanmakta.	Birine bağlı kalmak istememekte, bir meslek sahibi olmak istemekte buna bağlı olarak kendini başarılı bulmakta.	Normal. Yeni temel atmaya başlamış	Medrese başarısı Okul başarısızlığı

Diğerlerine Güvenme	Zor güvenilir, izler, test eder	Hareketler(davr anımlar), hisler, zaman, anne baba düşüncesi	Uzun yıllar, yaşantılar	Süreç, tavır, tutarlı davranış	Güvensizlik var.	Zor güven, belli bir süre, tavırlar, zaman geçirme,	Güven yok, içime sindiği zaman	Çoğu kişiye güvensizlik, belli bir süre tanıdıktan ve tarttıktan sonra
Görüşmeye Katılma İsteği	Görüşmeye katılma konusunda istekliydi. Ortak belirlenen zaman da görüşme gerçekleştirildi.	Görüşmeye katılma konusunda istekliydi. Ortak belirlenen zaman da görüşme gerçekleştirildi.	Bilgilendirme yapıldıktan sonra görüşmeye katılmaya istekli davrandı ama planlanan ortak zaman da görüşmelere katılmadı. En son görüşme yapılmak üzere çalıştığı iş yerine gidilip görüşme ancak o şekilde yapılmıştır.	Görüşmeye katılma konusunda istekliydi. Ortak belirlenen zaman da görüşme gerçekleştirildi.	Görüşmeye katılma konusunda istekliydi ancak iletişim ve görüşme yapılması konusunda aksaklıklar yaşandı. Okuduğu okul bir kaç defa ziyaret edilerek en son okul da öğrenciyle görüşme sağlandı.	Görüşmeye katılma konusunda istekliydi. Ortak belirlenen zaman da görüşme gerçekleştirildi.	Bilgilendirme yapıldıktan sonra görüşme yapma konusunda pek istekli olmadığını bu tür şeylerden çekindiğini belirterek görüşmeye katılmak istemediğini belirtmiştir. Araştırmacı tarafından görüşme için ikna edilmiş ama ses kaydını kabul etmemiştir.	Görüşmeye katılma konusunda istekliydi. Ortak belirlenen zaman da görüşme gerçekleştirildi.
Anne Babanın Akraba İlişkisi	Anne toparlayıcı, barıştıracı Baba da aileye karşı küslükler var	Çok görüşen bir aile	Akrabalar arasında ufak çaplı problemler olmuş	Pek açıklama yapmamıştır.	Akraba ilişkilerinde küslükler var. Mesafeli davranmaktadır.	Hala ile küslük varmış barışmışlar. Akraba ilişkilerinde aileye bağımlı.	İyi olduğunu söylemekte.	Geçmişte küslük var şimdi barışmışlar.
Anne Yakınlığı	Anneye bağımlı, anneye sıkı ilişkiler mevcut.	Anne destekleyici,	Özellikle anneye dair herhangi bir açıklama yapmamakta. Sıkıntılı durumlarda yanında	Anneye dair herhangi bir yakınlıktan bahsetmemiştir.	Arkadaşlarıyla olan çatışmaları sonucu anneye daha yakın olmaya başladığını ifade etmektedir.	Arkadaş gibi, annenin davranışlarıyla paralel hareket etmektedir.	Anneye dair herhangi bir yakınlıktan bahsetmemiştir.	Anneye dair herhangi bir yakınlıktan bahsetmemiştir

			görmek istemekte.					
Annenin Rahatlatıcılığı	Her sıkıntılı durumda anneyi yanında görmek istemekte ve anneye yaşadığı her olayın anlatmaktadır.	Anne destekleyici davranışlarıyla olumsuz durumlar karşısında rahatlatıcı olmaktadır.	Sıkıntı yaşadığı durumlarda anne baba yanında görmek istemekte onun dışında annenin rahatlatıcılığından bahsetmemektedir.	Annenin herhangi bir rahatlatıcılığından bahsetmemiştir.	Sıkıntılı durumlarda çözüm odağı olarak anneyi görmekte ve sosyal çevresine ve arkadaşlarına karşı yine annenın söylemleri doğrultusunda hareket etmektedir.	Sıkıntılı durumlarda anne ve babanın yanında güvende olduğunu söylemektedir.	Annenin herhangi bir rahatlatıcılığından bahsetmemiştir.	Annem babam. Çok güvenirim yani sıkıntılı anlarımda.
Anneden Kaçma Uzaklaşma İsteği	Anneden kaçma isteğinden ziyade anneye bağlılığından bahsetmektedir.	Anneden kaçma veya uzaklaşmaya dair herhangi bir durum yoktur.	Anneden kaçma veya uzaklaşmaya dair herhangi bir durumdan bahsetmemiştir.	Anneden kaçma veya uzaklaşmaya dair herhangi bir durumdan bahsetmemiştir.	Arkadaşlarıyla arası iyiyken anne ile çatışmakta, annenın söylemleri doğrultusunda hareket etmemiştir.	Anneden kaçma veya uzaklaşmaya dair herhangi bir durumdan bahsetmemiştir.	Anneden kaçma veya uzaklaşmaya dair herhangi bir durumdan bahsetmemiştir.	Anneden kaçma veya uzaklaşmaya dair herhangi bir durumdan bahsetmemiştir.
Sıkıntılı durumlara direnç	Kafaya takma, paylaşmaz, kendi içinde çözmeye çalışır.	Sporla destek, ne yapacağını sonuçlarıyla düşünme, sinir kontrolü, üzüntü durumunda rol yapamama.	İçe kapanık, susmayı tercih etmekte.	Sabretmeyi denemekte. Sıkıntı birinden kaynaklıysa konuşmayı tercih etmekte.	Ağlamakta.	Başka şeylerle uğraşarak, kardeşine bakmak, TV izlemek, kafa dağıtacak aktiviteler	Sinirlenmekte, çabuk unutmakta	Belli etmemeye çalışmakta, paylaşmaz, köşeye geçip geçmesini bekler.
Sıkıntılı durumlarda çözüm odağı	Anne ve arkadaş	Anne, baba, kardeşler, arkadaşlar ve öğretmen	Öncelik anne ve baba bazen de arkadaşlar.	Ailem, en yakın arkadaşlarım. Güvenebildiğim en yakın arkadaşlarım.	Annemi çok güvende hissedirim bir de ablam.	Annem babam olduğunda kendimi daha güvende hissedirim.	Babam tabi. Abim. Arkadaş çevremde hiç olmadı.	Annem babam

Liderlik	Liderlik var, doğaçlama, yönlendirme	Liderlik yok, düşünceleri söylemede çekinmez	Öncü, yük yüklenmekte.	Liderlik yok, yön veren doğruya iletebilen	Liderlik yok, ortak kararlar var.	Çekingen taraf,	Ortak kararlar	Duruma göre liderlik var
Sorumluluk duygusu	Sorumluluk alırım. Yani getirdiğimi düşünüyorum	Evet evet yerine getiriyorum.	Yani getiriyorum elbette. hep yükü yüklenmişimdir omuzlarıma.	Elimden geldiğince yerine getirmeye çalışıyorum	Evet getiririm her zaman. Alırım, eğer yapabileceğim bir şeyse alırım.	En büyük kız olduğu için sorumlulukları olduğunu ve yerine getirdiğini düşünmekte.	Herhangi bir sorumluluk duygusundan bahsetmemiştir.	Duruma göre değiştiğini söylemekte.